

ПОСЛОВНИ САВЕТНИК

ЧАСОПИС ЗА РАЧУНОВОДСТВО, ФИНАНСИЈЕ И ПОРЕЗЕ

септембар 2022 / број 69

9/2022

МЕСАРА

Србија - Златибор, водопад Гостиље

Дивна вода стиже до нас право са извора у најкраћем могућем року. Кад је пијемо, осећамо се као да стојимо у најлепшој природи, док се у позадини чује тихи жубор, који смирује и опоравља. Дивна вода нас поново повезује са природом, али и са нама самима.

Све Дивна воде су висококвалитетне и извиру на местима нетакнуте природе. Изворног квалитета и свеже, доспевају у чашу Корисника после само неколико дана од пуњења на извору. Могу се конзумирати свакодневно и у неограниченим количинама.

Свака од њих је другачија и на неки посебан начин благотворно делује на људски организам.

Претплатите се на неки од наших повољних пакета за правна лица или домаћинства и уживајте у здравој и свежој води на послу или код куће!

www.divnavoda.rs

ЦЕНТАР ЗА ВРГУ О ДИВНИМ КОРИСНИЦИМА
0800 111 111

ПОСЛОВНИ САВЕТНИК

ISSN 2560-3221

Година VI, број 69,
СЕПТЕМБАР 2022.**Оснивач и издавач:**

ИНГ-ПРО

Издавачко-графичко д.о.о.
Београд, Веле Нигринове 16а**За оснивача и издавача:**

Горан Грцић и Владимир Здјелар

Главни и одговорни уредник:

Др Маријана Жиравац Младеновић

Аутори чланака у овом броју су:

Мр Андријана Ивић, саветник за порезе и рачуноводство у редакцији часописа „Пословни саветник“;
 мр Жељко Албанезе;
 др Маријана Жиравац Младеновић, главни и одговорни уредник часописа „Пословни саветник“;
 дипл. екон. Тања Ђелкапић, саветник у Министарству финансија

Технички уредник:

Милена Станковић

Лектура:

Милица Радованчев

Графичка припрема:

Мирослав Арамбашић

Штампа:

Марго-арт, Београд

Редакција:

Веле Нигринове 16а, 11000 Београд
 тел: +381 11 2836 890
 факс: +381 11 2836 474
 имејл: urednik@ingpro.rs

CIP - Каталогизација у публикацији
 Народна библиотека Србије, Београд
 657

ПОСЛОВНИ саветник : часопис за рачуноводство, финансије и порезе / главни и одговорни уредник Маријана Жиравац Младеновић. - Год. 1, бр. 1 (јан. 2017) - . - Београд : ИНГ-ПРО, 2017. (Београд : Digital art). - 30 cm

Месечно. - Друго издање на другом медијуму:

Пословни саветник (Online) = ISSN 2560-3825

ISSN 2560-3221 = Пословни саветник
 COBISS.SR-ID 228469260

Часопис можете поручити телефоном:
 011/2836-820, 2836-821, 2836-822
 или имејлом: office@ingpro.rs

Уводна реч уредника

Лето је у пуном јеку. Сунце пече, све је некако укочено и притиснуто јаром, што сигурно мање смета онима које на морском плавом жалу освежава дашак ветра. Марица се вратила из бање мање или више спремна за нове радне победе.

Још је рано јутро, па је пре него што озбиљно припекне врућина изашла у двориште да попије кафу и осунча ноге. Наочаре за читање спустила је на врх носа, одложила на сточић слушалицу фиксног телефона и два мобилна уређаја и села у фотељу. Још увек је мирно.

Мирис кафе привукао је Милутина и он са осмехом на лицу излази из канала, брише руке пучвалом и прилази Марици: „Лепо јутро, да му се човек просто радује, али касније ће бити врућина!“

„Мени је увек врућина јер радим у паклу, само прелазим из једног у други Дантеов круг, у зависности од тога у којој мери је неки пропис недоречен, а неки систем који су нам буце наредиле да користимо операбилан“, одговара му Марица и намешта ноге на сунце.

„Ау, бре, Марице, па зар од раног јутра! Видиш да телефон не звони, нико те не нервира, а видео сам и да ти је сто уредан, што значи да си све текуће ствари прокњижила. Шта се онда буниш и кад је затишје?“

„Стално сам у гарду и чекам да опет неки циркус избије“, наставља Марица у истом расположењу.

„Ђути, боље циркус него пакао“, покушава Милутин да се нашали.

„Било би боље“, мршти се Марица, „кад бих била вођа циркуса, а овако сам кротитељ дивљих звери кад преузимам новог клијента, клоун кад покушавам нешто да им објасним, а жонглер кад се трудим да применим неки пропис од када га донесу, па све док не направе сто пету верзију корисничког упутства. У међувремену сам чистач штала за животиње.“

Увиђа Милутин да је опаска у вези са циркусом одвела Марицу у контра-смеру, па брзо додаје: „За мене си ти, Марице, увек лавица и баш ми је жао што упорно одбијаш да себе тако доживљаваш. Неки дани су тешки, неки су прихватљиви, а неки лаки. Уживај у онима који су лаки јер пуниш батерије да прегураш тешке и тако одржиш равнотежу живота.“

Нато устаде, пољуби Марицу у чело и смешећи се оде у свој канал да настави битку са неким кваром који га већ трећи дан мучи. Маричини телефони још увек не звоне. То је добар знак.

Свако има механизам за задовољење потреба. Те механизме живимо данас, а рефлексција су наше прошлости и догађаја који су оставили траг на животном путу. Уместо оптуживања и окривљавања других, што је лак посао, можда је боље окренути се себи и послушати сопствено биће. То што се тамо неко из страха за свој посао или позицију понашао неприлично, само је његов избор. Наша реакција на све то јесте наша ствар и наш задатак. Осим тога, свака сцена у којој смо се нашли креирана је баш из наше душе, а с разлогом – како бисмо научили лекцију. У стручној литератури тај осврт на оно што нам се дешава у животу назива се одговорност.

Сви радимо најбоље што можемо, а оно што можемо јесте да учимо, разумемо, стварамо, боримо се и опраштамо. Када разумемо туђу муку и знамо да свако тражи начин да пронађе место испуњено задовољством под овим дивним сунцем, лакше ће нам бити да га разумемо, баш као што је рекао филозоф Спиноза: „Трудио сам се усрдно да се људском деловању не смејем, да га не оплакујем и да га не презирем, него да га схватим.“

др Маријана Жиравац Младеновић

главни и одговорни уредник часописа „Пословни саветник“

АТКУЕЛНА ТЕМА

Нови, трећи циклус реализације програма подстицања запошљавања младих „Моја прва плата”	5
1 Расписан је нови јавни позив	5
2 Резиме – календар спровођења Програма.....	9
3 Третман додатних исплата кандидату од стране послодавца	10

РАЧУНОВОДСТВО

Рачуноводствено обухватање производње меса и месних прерађевина	11
1 Примена Закона о ПДВ-у	11
1.1 Пореска стопа за промет меса и месних прерађевина	11
1.2 Порески третман кала и расходања добара која се предају на уништење	12
2 Откуп живе стоке од пољопривредника	18
2.1 Плаћање ПДВ надокнаде	19
2.2 Опорезивање прихода физичких лица која продају живу стоку	22
3 Организација рачуноводства производње	24
4 Књиговодствено праћење трошкова производног процеса.....	28
4.1 Распоред трошкова на производне и непроизводне	29
4.2 Распоред општих производних трошкова на трошковна места	30
4.3 Калкулација производне цене меса и појава нуспроизвода и отпада.....	32
5 Рачуноводствено евидентирање залиха недовршене производње	35
6 Рачуноводствено евидентирање готових производа	36
6.1 Обрачун трошкова по стварној цени коштања	37
6.2 Обрачун трошкова по планској цени коштања	38
7 Продаја меса и месних прерађевина у малопродајним објектима произвођача	38
7.1 Евиденција готових производа преко рачуна 912	39
7.2 Евиденција готових производа преко рачуна 134	43
8 Пример рачуноводственог праћења производње производа од меса и месних прерађевина по стварној цени коштања	45
9 Пример рачуноводственог праћења производње производа од меса и месних прерађевина по планској цени	52
10 Услужно клање	54
Рачуноводствено обухватање пословања трговаца месара	56
1 Обавезе месаре – трговца из угла Закона о трговини.....	56
1.1 Исправе о роби и евиденција промета.....	57
1.2 Посебни услови за обављање трговине на мало.....	59
2 Пословне књиге и евиденције	60
3 Организација рачуноводства.....	61
4 Набавка робе у промету на мало у месари	62
4.1 Калкулација	63
4.2 Набавка кеса и папира за вагање меса.....	65
5 Продаја меса и месних прерађевина	65
6 Дозвољени и прекомерни кало, квар и мањак.....	68
6.1 Опорезивање расхода добара по основу кала, растура, лома и квара	69
6.2 Мањак добара утврђен годишњим пописом и обавезе за ПДВ.....	74
Право на рефакцију акцизе у индустријске сврхе	75
Поређење појединих мишљења Министарства финансија по питању фискализације.....	84
1 Давање стручног мишљења.....	84
2 Пружање услуга правним лицима у малопродајном објекту – мишљења о промету услуга у лабораторији и услуга позиционирања	85
3 Мишљења о пружању услуге превоза деце и превоза запослених	87
Кратке теме из области девизног пословања кроз питања претплатника	89
Исплата накнаде нерезидентним физичким лицима ангажованим од стране огранка привредног друштва у иностранству	89
Конверзија дуга по кредиту у капитал	90
Одобравање зајма огранку страног правног лица од стране резидента	91
Немогућност преноса дуговања по основу примљеног аванса за нереализовани спољнотрговински промет ...	91
Представништво страног лица у РС послује преко нерезидентног рачуна	91
Одобравање позајмице физичком лицу – резиденту од стране нерезидента	92

Пребијање потраживања по реализованом извозу са примљеним авансом за увоз који није реализован дуже од дванаест месеци	93
Уплата од стране нерезидента у име и за рачун резидента	94
Исплата накнаде директору нерезиденту	95

ПОРЕЗИ

Пореско ослобођење за промет добара која путник отпрема у иностранство у личном пртљагу, за некомерцијалне сврхе	96
1 Услови за пореско ослобођење/повраћај ПДВ-а	97
2 Поступање царинског органа	100
3 Повраћај плаћеног ПДВ-а	101
4 Попуњавање ПОПДВ обрасца и рачуноводствено евидентирање	103
5 Фискализација промета, односно издавање ПДВ рачуна	104
Кратке теме из области ПДВ-а кроз питања претплатника	105
Право на одбитак претходног пореза	105
Право на одбитак претходног пореза по основу набавке радне униформе и евидентирање набављених радних униформи	105
Право на одбитак претходног пореза по основу фискалног рачуна за промет којем је претходила уплата аванса	106
Право на одбитак претходног пореза по рачуну на којем је наведен ЈМБГ предузетника пољопривредника (обвезника ПДВ-а) уместо ПИБ-а	107
Коришћење претходног ПДВ-а за набавку пословног апартамана и паркинг-места	108
Право на одбитак претходног ПДВ-а при набавци квад возила	109
Остали сегменти примене прописа о ПДВ-у	109
Пореско ослобођење по основу аванса за промет који ће бити извршен дипломатско-конзуларном представништву	109
Поклон непокретности од стране привредног друштва детету оснивача друштва	110
Реконструкција раније стеченог објекта и његов промет: опорезивање	111
Заступање у осигурању од стране друштва која се баве техничким прегледом возила: ПДВ аспект	112
Услуге повезане са лифтовима – промет из области грађевинарства или не	113
Промет из области грађевинарства кроз новија мишљења Министарства финансија	114
Опредељивање пореског дужника за испостављене ситуације када обвезник као посебне ставке искаже трошкове које је имао да би извршио промет	115
Постављање термоизолације на цевоводу који чини саставни део технолошке опреме	116
Услуга изнајмљивања понтона са потискивачем, са руковаоцем	116
Ремонт објекта – резервоара за складиштење амонијака	117

ЗАРАДЕ

Обрачун и порески третман накнаде по уговорима о обављању привремених и повремених послова	118
1 Основне карактеристике обављања привремено-повремених послова	119
2 Порези и доприноси који се плаћају на накнаду за обављање привремених и повремених послова	120
2.1 Обављање привремених и повремених послова од стране НЕЗАПОСЛЕНОГ лица	120
2.2 Обављање привремених и повремених послова од стране ПЕНЗИОНИСАНОГ лица	124
2.3 Обављање привремених и повремених послова од стране ЧЛАНОВА ОМЛАДИНСКЕ ИЛИ СТУДЕНТСКЕ ЗАДРУГЕ	125
2.4 Обављање привремених или повремених послова од стране лица које је испод цензуса за стицање својства осигураника	129
3 Пријава на осигурање и одјава са осигурања лица ангажованих на привремене и повремене послове	132
4 Порески третман накнаде трошкова који се остварују у вези са обављањем привремених и повремених послова	133
Карактеристике исплате накнаде зараде за боловање по основу повреде на раду	135
1 Званично утврђивање повреде на раду	135
2 Права запосленог по основу повреде на раду	136
2.1 Право на одсуство са рада	136
2.2 Остваривање накнаде зараде за боловање због повреде на раду	136
3 Рад са скраћеним радним временом до потпуног опоравка повређеног запосленог	139
4 Упућивање запосленог на оцену радне способности, односно на инвалидску комисију у току боловања због повреде на раду	141
4.1 Поступци запослених упућених на инвалидску комисију	141
4.2 Накнада зараде запосленог упућеног на инвалидску комисију	142
4.3 Решење надлежне организације за обавезно пензијско и инвалидско осигурање	142
5 Радно ангажована лица која, и поред повреде на раду, немају право на накнаду зараде	143
6 Непризнавање повреде на раду	143

Рад на терену и накнада запосленом за смештај и исхрану – у складу са Законом о раду и прописима за јавни сектор	144
1 Рад и боравак на терену запослених – примена Закону о раду	144
1.1 Шта се сматра радом и боравком на терену.....	145
1.2 Начин покрића трошкова запослених који раде на терену.....	146
1.3 Регулатива теренског додатка	147
1.4 Порески третман накнаде трошкова на терену и теренског додатка	148
1.5 Пример регулативе у вези са радом и боравком на терену.....	149
2 Рад и боравак на терену запослених у јавном сектору	150
2.1 Исплата накнаде трошкова рада и боравка на терену и теренског додатка	151
2.2 Порески третман накнаде трошкова на терену за државне службенике и намештенике.....	151
Новине у регулативи опорезивања „фриленсера“	152
1 Евидентирање и обавештавање надлежних органа о јавним приходима	152
2 Измена Правилника о самоопорезивању – нове шифре прихода које користи Пореска управа, које се уносе у образац ПП-ОПО	153

РАДНИ ОДНОСИ

Здравствене сметње запослених и могућности и обавезе послодаваца	155
1 Општа здравствена способност није услов за заснивање радног односа	155
2 Упућивање запослених на лекарске прегледе.....	155
3 Умањена радна способност запосленог – права и обавезе послодавца и запосленог.....	156
3.1 Понуда анекса уговора о раду	157
3.2 Премештај запосленог и могућност умањења зараде	158
3.3 Губитак радне способности запосленог	159
Карактеристике прерасподеле радног времена сагласно Закону о раду	160
1 Случајеви када се уводи прерасподела радног времена	160
2 Начин прерасподеле радног времена	161
3 Радно време при прерасподели радног времена	162
4 Прековремени рад у прерасподели радног времена	163
5 Престанак радног односа пре истека времена за које је извршена прерасподела радног времена.....	164
6 Права запосленог за време прерасподеле радног времена	165
6.1 Исплата зараде приликом прерасподеле радног времена	165
6.2 Исплата „топлог оброка“ за време прерасподеле радног времена	166
6.3 Прерасподела радног времена и боловање	166
6.4 Годишњи одмор и прерасподела радног времена	166
7 Забрана прерасподеле радног времена	166
8 Казнене одредбе	167
9 Одлука о прерасподели радног времена	167

СТАТИСТИКА

Календар пореских и других обавеза за септембар 2022. године	168
Актуелни статистички подаци на дан 25. 8. 2022. године.....	172
1 Просечна месечна зарада по запосленом	172
2 Доприноси за социјално осигурање.....	172
2.1 Стопе доприноса	172
2.2 Најнижа месечна основица за обрачун доприноса	172
2.3 Највиша основица за обрачун доприноса.....	172
3 Минимална зарада	172
4 Износ учешћа у финансирању зарада особа са инвалидитетом.....	172
5 Индекс потрошачких цена	172
6 Законске камате	173
6.1 Годишња камата за неблаговремено плаћене јавне приходе	173
6.2 Годишња законска затезна камата	173
7 Накнаде трошкова и друга примања запослених	173

Мр Жељко Албанезе

Нови, трећи циклус реализације програма подстицања запошљавања младих „Моја прва плата”

1 Расписан је нови јавни позив

Национална служба за запошљавање (даље: Национална служба) расписала је 22. августа 2022. године **Јавни позив за реализацију Програма подстицања запошљавања младих „Моја прва плата”**, којим су ближе дефинисани услови учешћа и начин пријављивања послодаваца и незапослених лица (даље: Јавни позив). Јавни позив је доступан на сајту Националне службе (www.nsz.gov.rs).

До сада су реализована два циклуса наведеног програма, у који је укључено приближно 18.000 младих. Како подаци показују, 42,2% њих засновало је радни однос након завршетка првог циклуса, па се очекује да након другог циклусног периода тај број буде и већи од 50%. У наставку је представљено шта се предвиђа за тај програм у наредном – трећем циклусу.

1.1 Основне информације о Програму

Програм подстицања запошљавања младих „Моја прва плата” (даље: Програм), у складу са Уредбом о Програму подстицања запошљавања младих „Моја прва плата” („Сл. гласник РС” бр. 107/2020, 79/2021 и 92/2022), подразумева оспособљавање незапосленог за самосталан рад, односно праксу на пословима код послодавца у циљу стицања знања, вештина и компетенција за рад. Програм се реализује **без заснивања радног односа**. У исти се укључују незапослена лица са најмање средњим образовањем и без радног искуства стеченог на пословима у оквиру нивоа образовања на којима ће се оспособљавати. Изузетно, у Програм могу да се укључе и лица која имају радно искуство краће од шест месеци, стечено на пословима у оквиру нивоа образовања на којима ће се оспособљавати.

Трајање Програма је девет месеци. Током трајања Програма Национална служба за запошљавање: **1)** ангажованим лицима на име новчане накнаде исплаћује средства у укупном месечном износу од: **■ 25.000,00 динара** за лица која се оспособљавају са средњим образовањем,

■ 30.000,00 динара за лица која се оспособљавају са високим образовањем;

2) врши обрачун и уплату доприноса за случај повреде на раду и професионалне болести, у складу са законом.

Поред наведеног износа, послодавац ангажованим лицима може да исплати додатна средства, која на месечном нивоу не могу да буду већа од износа који исплаћује Национална служба за запошљавање. На додатни новчани износ који уплаћује послодавац, у складу са Законом о порезу на доходак грађана, плаћа се порез на друге приходе по стопи од 20%.

У вези са исплатом ангажованим лицима по Програму потребно је нагласити да се ради о новчаној накнади, дакле не о заради, пошто по Програму нема заснивања радног односа. Наведени износи су на месечном нивоу, дакле за присутност на раду током целог месеца, на пример за присутност у двадесет два радна дана у децембру 2022. године (31 дан - 4 недеље - 5 субота). Ако корисник Програма са високим образовањем у децембру има петнаест дана рада, обрачунаће му се сразмерни износ новчане накнаде у односу на могућ пун број дана рада, односно:

Новчана накнада за петнаест дана рада = $(30.000 \text{ дин.} : 22) \times 15 = 20.455 \text{ динара}$

Новчана накнада се сваког месеца утврђује у нето износу јер на њу нема обрачуна пореза ни доприноса за обавезно социјално осигурање. Предвиђено је само да корисник Програма остварује право на уплату доприноса за случај повреде на раду и професионалне болести, који се обрачунавају у висини од 4,00% за пензијско и инвалидско осигурање и 2,00% за здравствено осигурање. Међутим, послодавац нема ништа са обрачуном помених доприноса, као што нема ни обавезу да плаћа споменути новчану накнаду. Наиме, Национална служба обрачунава и исплаћује новчану накнаду корисницима Програма директно на њихов рачун и уплаћује допринос за случај повреде на раду и професионалне болести на месечном нивоу. Упла-

- број тражених извршилаца у односу на број запослених код послодавца,
- образовна структура незапослених,
- делатност послодавца,
- редослед по времену прихватања позиција од стране кандидата.

3 Третман додатних исплата кандидату од стране послодавца

Уредбом о Програму подстицања запошљавања младих „Моја прва плата” и Јавним позивом остављена је могућност послодавцима да **лицима укљученим у Програм исплаћују додатна средства из сопствених средстава**. Ради примене тих могућности за послодавце Национална служба је издала **Обавештење о третману додатних исплата кандидату од стране послодавца** (које може да се пронађе на веб-сајту Националне службе), којим се најпре прецизира да **се исплата додатних средстава регулише тројним уговором о реализацији програма „Моја прва плата” између Националне службе, послодавца и кандидата**.

У погледу третмана додатних средстава важно је следеће:

- 1) Додатна средства исплаћују се на месечном нивоу, у износу дефинисаном у уговору, односно до краја месеца за претходни месец, и то на текући рачун корисника Програма.
- 2) Додатни новчани износ на месечном нивоу не може да буде већи од износа који исплаћује Национална служба (уколико Национална служба исплаћује лицу 25.000,00 динара, онда и послодавац максимално може да исплати исти тај износ лицу из сопствених средстава).
- 3) Са пореског аспекта, додатни новчани износ представља „друге приходе физичких лица” у складу са Законом о порезу на доходак грађана, при чему се на износ који уплаћује послодавац плаћа „порез на друге приходе” по стопи од 20% на основицу коју чини опорезиви приход, као бруто приход, умањен за нормиране трошкове у висини од 20%.
- 4) Са аспекта обавезног социјалног осигурања, лица која се налазе на стручном оспособљавању, доквалификацији или преквалификацији, које упути организација надлежна за запошљавање, остварују право за случај инвалидности и телесног оштећења проузрокованих повредом на раду

или професионалном болешћу. С обзиром на то да лице задржава статус незапосленог, а да се у Програм укључује од стране Националне службе, обвезник наведених доприноса је Национална служба. У складу са наведеним, исплатом додатних средстава од стране послодавца лица неће стећи статус осигураника у систему обавезног социјалног осигурања у складу са Законом о доприносима за обавезно социјално осигурање, односно послодавац нема обавезу обрачуна и уплате доприноса за обавезно социјално осигурање за лице укључено у Програм.

5) Приликом попуњавања пореске пријаве за лица укључена у Програм потребно је користити шифру прихода – 611 из Каталога врсте прихода Правилника о пореској пријави за порез по одбитку.

У складу са наведеним обавештењем Национална служба приказала је и пример обрачуна додатне исплате кандидату, који следи у наставку.

Пример: Обрачун пореза на додатна средства која исплаћује послодавац кандидату укљученом у Програм „Моја прва плата”

Ред. бр.	Опис	Износ
1.	Нето износ додатних средстава	10.000,00
2.	Коефицијент за прерачун	0,84
3.	Бруто износ додатних средстава (10.000 : 0,84)	11.904,76
4.	Нормирани трошкови (ред. бр. 3 x 20%)	2.380,95
5.	Основица за порез (ред. бр. 3 - ред. бр. 2)	9.523,81
6.	Порез (ред. бр. 5 x 20%)	1.904,76
7.	Укупан трошак послодавца (ред. бр. 1 + ред. бр. 6)	11.904,76

Основни порески подаци када је реч о исплати додатних средстава кориснику Програма:

- стопа пореза на доходак – 20%;
 - нормирани трошкови – 20%;
 - коефицијенти за прерачун – 0,84;
 - основица пореза: бруто приход умањен за нормиране трошкове;
 - уплатни рачун – 840-4848-37.
- Напомене за попуњавање обрасца ППП-ПД:
- а) ШВП – ознака примаоца прихода, резидента, увек је 11, а за нерезидента 06;
 - б) ОВП – 611;
 - в) МФП – не уносе се подаци.

Рачуноводствено обухватање производње меса и месних прерађевина

У Уредби о класификацији делатности („Сл. гласник РС” 54/2010) наведено је да производња прехрамбених производа обухвата прераду производа пољопривреде, шумарства и рибарства ради добијања хране за људе или животиње, с тим што је укључена и производња различитих међуфазних производа. У тој делатности често има нуспроизвода веће или мање вредности (нпр. кожа при клању животиња и др.). Производити се може за свој или за туђ рачун (нпр. клање по наруџбини странке).

Имајући у виду тему овог чланка, ради се о делатностима из сектора С – *Прерађивачка индустрија*, односно гране 10.1 – *Прерада и конзервисање меса и производа од меса*, тачније:

- 10.11 – *Прерада и конзервисање меса*, која обухвата делатност кланица које се баве клањем, припремањем и паковањем меса: говедине, свињетине, јагњетине, зечетине, овчетине итд., односно обухвата:
 - производњу свежег, расхлађеног или смрзнутог меса с костима,
 - производњу свежег, расхлађеног или смрзнутог меса у комадима,
 - клање и прераду китова на копну или на специјализованим (пловилима) бродовима,
 - припрему сирових крупних и ситних кожа из кланица,
 - производњу јестивих животињских масти,
 - прераду животињских изнутрица,
 - производњу табачке (чупане) вуне;
- 10.12 – *Прерада и конзервисање живинског меса*, која обухвата:
 - клање, припрему и паковање живине,
 - производњу свежег, расхлађеног или замрзнутог живинског меса,
 - производњу јестивих масноћа од живине,
 - производњу перја и паперја;
- 10.13 – *Производња месних прерађевина*, која обухвата:
 - производњу сушеног, сољеног или димљеног меса,
 - производњу месних прерађевина: кобасица, салама, крвавица и дигерњача, салфалада, паштета, куване шунке и др.

Поред свега, делатност која се обавља у месама које продају своје производе сматра се пре-

рађивачком делатношћу иако је реч о трговини на мало производима произвођача који поседују своје радње. У случајевима када је прерада минимална и не доводи до праве трансформације, производна јединица сврстава се у сектор G. Класичан пример је делатност 47.22 – *Трговина на мало месом и производима од меса у специјализованим продавницама*. Овој теми посвећен је посебан чланак у овом броју часописа. Пословање наведених обвезника предмет је разматрања у посебном чланку у овом броју часописа.

1 Примена Закона о ПДВ-у

Из угла примене Закона о порезу на додату вредност („Сл. гласник РС” бр. 84/2004... и 153/2020 – даље: Закон о ПДВ-у) у индустрији производње меса и месних прерађевина желимо да истакнемо питања:

- пореске стопе у промету меса и месних прерађевина;
- опорезивања кала који настаје у процесу производње; и
- откупа живе стоке од пољопривредника и плаћања ПДВ надокнаде.

1.1 Пореска стопа за промет меса и месних прерађевина

У складу са чланом 23. став 1. Закона о ПДВ-у, општа стопа ПДВ-а за опорезиви промет добара и услуга или увоз добара износи 20%.

Ставом 2. тачка 2) поменутог члана Закона о ПДВ-у даље је прописано да се по посебној стопи ПДВ-а од 10% опорезује промет свежег, расхлађеног и смрзнутог меса, укључујући и изнутрице и друге кланичне производе, рибе и јаја.

Чланом 59. Правилника о ПДВ-у прецизирано је да се свежим, расхлађеним и смрзнутим месом, у смислу члана 23. став 2. тачка 2) Закона, сматра свеже, расхлађено и смрзнуто месо од говеда, коња, свиња, оваца, коза, живине и домаћих зечева (кунића).

Књижење у погонском књиговодству:

Ред. бр.	Кonto	Опис	Дуг.	Потр.
1.	950	Производња производа основне делатности	1.400.000	
	902	Рачун за преузимање трошкова		1.400.000
- за преузимање трошкова материјала				
2.	950	Производња производа основне делатности	100.000	
	902	Рачун за преузимање трошкова		100.000
- за преузимање трошкова производних услуга				
3.	960	Готови производи	1.385.000	
	950	Производња производа основне делатности		1.385.000
- за пренос на пошкове производе				
3а	980	Трошкови продатих производа и услуга	115.000	
	950	Производња производа основне делатности		115.000
- за трошкове продајних изнудица				

Задужење малопродајног објекта месара ће извршити на начин појашњен у поглављу „Продаја меса и месних прерађевина у малопродајним објектима произвођача”.

Др Маријана Жиравац Младеновић, главни и одговорни уредник часописа „Пословни саветник”

Рачуноводствено обухватање пословања трговаца месара

У претходном чланку у овом броју часописа детаљно је била разматрана тема рачуноводственог обухватања произвођача меса и месних прерађевина. С обзиром на то да се на тржишту свакако појављују и учесници – месаре које се баве само продајом меса и месних прерађевина, овај текст усмерен је на сагледавање специфичности у њиховом пословању.

У Уредби о класификацији делатности („Сл. гласник РС” 54/2010) наведено је да се делатност која се обавља у месарама које продају **своје** производе сматра прерађивачком делатношћу, иако је реч о трговини на мало производима произвођача који поседују своје радње. У случајевима када је прерада минимална и не доводи до праве трансформације, производна јединица сврстава се у сектор **Г. Класичан пример је делатност 47.22 – Трговина на мало месом и производима од меса у специјализованим продавницама.**

Трговци на мало месом и производима од меса (даље: месаре) баве се трговином месом, а не производњом меса и месних прерађевина и њиховом продајом, што значи да месо и месне прерађевине

не набављају као робу од произвођача, па је с том претпоставком и обрађена наведена тема. У посебном чланку у овом броју часописа представљени су произвођачи меса и месних прерађевина.

1 Обавезе месаре – трговца из угла Закона о трговини

Полазећи од претпоставке да су месаре регистроване за обављање трговине на мало, при пословању морају да се придржавају одредаба Закона о трговини („Сл. гласник РС” бр. 52/2019).

У складу са чланом 26. Закона о трговини за обављање трговине на продајном месту морају да буду испуњени минимални технички услови који се односе на простор, опрему и уређаје. С тим у вези, на основу новог Закона о трговини није донесен нови правилник о минималним техничким условима, него је још увек у примени Правилник о минималним техничким условима за обављање промета робе и вршење услуга у промету робе (објављен у „Службеном гласнику РС” бр. 47/96, 22/97, 6/99, 99/2005, 100/2007 и 98/2009, с тим што је престао да

■ да је мањак утврђен на основу акта надлежног органа, односно организације.

На мањак добара по годишњем попису, осим мањка који је настао као последица више силе или на други допуштен начин (провална крађа, и сл.), обвезник ПДВ-а дужан је да обрачуна и плати ПДВ уколико је имао право на одбитак ПДВ-а приликом набавке тих добара у целости или сразмерно, **без обзира на то да ли га је искористио или није**.

Мањак добара по основу чије је набавке, односно производње обвезник ПДВ-а имао право на одбитак претходног пореза у потпуности или сразмерно сматра се сопственом потрошњом, што значи да се на тај мањак ПДВ обрачунава и плаћа у складу са Законом о ПДВ-у, без обзира на чији се терет ставља мањак – да ли на терет правног лица или на терет одговорног запосленог лица.

У складу са чланом 8. став 2. Правилника о ПДВ-у мањак добара који може да се правда вишом силом или другим оправданим разлогом (елементарна непогода, крађа, саобраћајни удес и др.), који се доказује актом надлежног органа, односно организације, не сматра се прометом добара у смислу члана 4. став 4. тачка 1) Закона о ПДВ-у и не подлеже ПДВ-у. На мањак свих добара (опreme, материјала, готових производа, робе и др.) која су уништена услед елементарне непогоде или у саобраћајном удесу, као и на мањак добара настао про-

валном крађом, не обрачунава се ПДВ ако обвезник поседује одговарајућу документацију, односно акт надлежног органа или организације. Акт надлежног органа, односно организације представља, на пример, записник органа унутрашњих послова о провалној крађи, решење односно потврда других државних органа и инспекције, записник саобраћајне полиције у случају саобраћајног удеса, решење осигуравајућег друштва о утврђивању штете у случају елементарних непогода.

Ако је мањак добара настао услед елементарне непогоде, односно ако је последица провалне крађе, саобраћајног удеса и сл., а обвезник ПДВ-а нема одговарајућа документа надлежних органа, односно организација, на утврђени мањак добара дужан је да обрачуна ПДВ. У случају крађе, без обзира на то да ли је поднета кривична пријава или само постоји записник, потврда или уверење да је нестанак имовине пријављен Министарству унутрашњих послова, као и без обзира на то да ли је крадљивац познат или не, може да се сматра да је мањак настао услед више силе.

С друге стране, уколико је мањак констатован пописом, а није утврђен актом надлежног органа (нпр. записником МУП-а о крађи), већ обвезник задужује запосленог да надокнади мањак (штету), односно самостално сноси штету, постоји обавеза обрачунавања ПДВ-а. На пример, у ситуацији када обвезник пописом утврди мањак робе, а запослени нису пријавили крађу полицији, постоји обавеза обрачуна ПДВ-а, без обзира на то да ли ће мањак сносити обвезник или ће за тај износ задужити запослене.

ПС

Мр Андријана Ивић, саветник за порезе и рачуноводство у редакцији часописа „Пословни саветник“

Право на рефакцију акцизе у индустријске сврхе

С обзиром на то да смо у овом броју пажњу посветили рачуноводственом обухватању пословања произвођача меса и месних прерађевина, сматрали смо да треба да укажемо и на могућности и услове за рефакцију акцизе на деривате нафте који се користе у индустријске сврхе (од стране произвођача меса и месних прерађевина, а и других обвезника који обављају делатност из сектора Б, Ц и Ф Класификације делатности).

Према члану 39б ставови 1. и 3. Закона о акцизама („Сл. гласник РС” бр. 22/2001, 73/2001, 80/2002... 50/2022, 62/2022 и 73/2022 – даље: ЗоА) купац – крајњи корисник који деривате нафте из члана 9. став 1. т. 3), 4), 5) и 6) наведеног закона користи као енергетско гориво или као репродукциони материјал у индустријске сврхе може да оствари рефакцију плаћене акцизе на те деривате под условом да их набавља од увозника односно произвођача, да је на те

који ће се извршити рефакција плаћене акцизе (нпр. потврда банке, копија прве стране уговора о отварању текућег рачуна);

4) рачун о набављеним количинама деривата нафте у периоду за који се подноси захтев;

5) доказ о плаћању рачуна из тачке 4) датог става (извод из банке);

6) копију јединствене царинске исправе (ЈЦИ) са подацима о врсти и количини увезеног деривата нафте, као и документ царинског органа о обрачунаном царинском дугу и акцизи, ако подносилац захтева сам увози деривате нафте;

7) доказ о плаћеном царинском дугу и акцизи за увезене количине из тачке 6) тог става, ако подносилац захтева сам увози деривате нафте;

8) отпремни или други документ о утрошеним дериватима нафте које је увозник односно произвођач деривата нафте искористио за индустријске сврхе у смислу члана 9. став 1. тачка 1) Правилника, када захтев подноси увозник односно произвођач тих деривата нафте.

Доказе из т. 1)–3) правно лице, односно предузетник подноси само приликом првог подношења захтева, односно приликом промене поднетог доказа.

Рачун из т. 4) мора да садржи податке о купцу, врсти, количини и вредности набављених деривата нафте, као и о износу обрачунате акцизе на деривате нафте који је исказан од стране увозника односно произвођача, ако исте набавља директно од увозника односно произвођача. Ако рачун не садржи наведене податке, не може да се употреби у поступку рефакције плаћене акцизе по одредбама наведеног правилника.

Изузетно, лице из члана 9. став 2. Правилника, уз захтев, поред одговарајућих доказа из т. 3)–7), подноси и отпремни или други документ о утрошеним дериватима нафте који су као репродукциони материјал искоришћени за производњу неакцизних производа за индустријске сврхе, односно документ о количини произведених неакцизних производа, као и уговор о закупу производног погона, односно опреме и уговор о доради односно преради, који су закључени са лицем које је произвођач и које обавља делатности обухваћене секторима Б, Ц и Ф Класификације делатности, у складу са законом.

Рефакција плаћене акцизе врши се **најраније двадесет дана по истеку месеца у ком су набављени деривати нафте** који се користе за индустријске сврхе. Како је услов за рефакцију акцизе да је рачун плаћен, ако је лице набавило деривате нафте у једном месецу, али их је платило после 20. у наредном месецу, право на рефакцију може да оствари подношењем захтева тек након плаћања.

Пореска управа по пријему захтева за рефакцију плаћене акцизе спроводи поступак и **у року од тридесет дана од дана пријема захтева доноси решење**. Решење о одобравању односно одбијању права на рефакцију плаћене акцизе доставља се подносиоцу захтева у електронском облику **у пореско сандуче на порталу Пореске управе**. Решење садржи следеће податке: датум и број решења, период за који се врши рефакција акцизе, назив, адресу, место седишта, ПИБ подносиоца захтева, број рачуна са називом банке и износ акцизе за рефакцију. **Рефакција акцизе врши се у року од петнаест дана од дана достављања решења Управи за трезор**. Пореска управа – Централа води евиденцију о лицима која су остварила права на рефакцију плаћене акцизе за индустријске сврхе, као и о износу остварене рефакције акцизе (члан 12. Правилника о рефакцији акцизе за индустријске сврхе).

Право на рефакцију акцизе има и друштво у стечају: „Према томе, иривредни субјект над којим је оћворен сћечајни ћосћуиак, ћрема нашем мишљењу, има ћраво на рефакцију ћлаћене акцизе на дериватће нафће из члана 9. сћав 1. ћ. 5) и 6) Закона о акцизама, који користћи у индустријске сврхе за ћроизводњу ћолийройиленa и ћечной нафћной ћаса, како за дериватће нафће који су набављени ћре оћварања сћечајной ћосћуиакa, ћако и за дериватће нафће који се набављају након оћварања сћечајной ћосћуиакa уз саћласносћ сћечајной судије и сћечајной ућравника, а ради насћавка са редовном ћроизводњом и одржавањем високој сћейена искоришћеносћи кайацйћейта, ћод условом да исћуњава услове ћройисане Законом и Правилником, независно од тоћа шћо је над наведеним иривредним субјекћом оћворен сћечајни ћосћуиак” (из Мишљења Министарства финансија бр. 434-00-00313/2017-04 од 9. 1. 2018. године).

ПС

Поређење појединих мишљења Министарства финансија по питању фискализације

Од доношења, па све до почетка примене Закона о фискализацији („Сл. гласник РС” бр. 153/2020 и 96/2021 – даље: ЗФ) велики број недоумица изазвало је новоуведено правило да је предмет фискализације, осим промета извршеног физичким лицима, и промет извршен правним лицима и предузетницима у малопродајном објекту. Наиме, у складу са чл. 3. ЗФ предмет фискализације је промет добара и услуга на мало и примљени аванс за промет на мало.

Прометом на мало сматрају се сваки извршени промет добара и пружање услуга физичким лицима, као и **сваки промет добара и услуга у малопродајним објектима, независно од тога да ли је корисник физичко лице, правно лице или предузетник**, укључујући и промет извршен путем самонаплатних уређаја – аутомата. Малопродајним објектом сматрају се **сваки пословни простор и пословна просторија који се примарно користе за промет добара и пружање услуга физичким лицима**. Пословни простор и пословне просторије су затворени или отворени простор, сваки самонаплатни уређај – аутомат, али и свако покретно место (возило, пловни објекат и сл.) које служи за обављање делатности (укључујући и део или више делова једног пословног простора и/или пословних просторија), као и простор који обвезник фискализације, ради обављања делатности, користи само повремено или привремено.

Према чл. 4. ст. 2. и 3. ЗФ, обвезник фискализације у обавези је да евидентира сваки појединачно остварени промет на мало, и то независно од начина плаћања (готовином, инстант трансфером одобрења, чеком, платном картицом, на други безготовински начин и сл.), укључујући и примљене авансе за будући промет на мало, преко електронског фискалног уређаја, с тим што, изузетно, полазећи од техничких и функционалних карактеристика електронских фискалних уређаја и специфичности одређене делатности, на заједнички предлог министарства надлежног за послове финансија и министарства надлежног за послове трговине, Влада може да одреди делатности прили-

ком чијег обављања не постоји обавеза евидентирања промета на мало преко електронског фискалног уређаја у смислу става 2. поменутог члана.

Дакле, имајући у виду наведено, ако се промет правним лицима и предузетницима врши у пословном простору који се примарно користи за промет физичким лицима, исти мора да се евидентира преко електронског фискалног уређаја, осим ако се ради о делатностима које су ослобођене фискализације у складу са Уредбом о одређивању делатности код чијег обављања не постоји обавеза евидентирања промета на мало преко електронског фискалног уређаја („Сл. гласник РС” бр. 32/2021, 117/2021 и 51/2022).

Многи обвезници фискализације који врше промет и физичким и правним лицима обратили су се Министарству финансија са захтевом за мишљење и питањем да ли је одређени промет предмет фискализације, тако да ћемо се у овом чланку осврнути на неколико издатих мишљења.

1 Давање стручног мишљења

Сходно чл. 80. Закона о државној управи („Сл. гласник РС” бр. 79/2005, 101/2007, 95/2010, 99/2014, 30/2018 и 47/2018) на тражење физичких или правних лица органи државне управе дужни су да дају мишљења о примени одредаба закона и других општих аката у року од тридесет дана. У складу са Законом о републичким административним таксама („Сл. гласник РС” бр. 43/2003, 51/2003, 61/2005... 38/2019, 98/2020 и 62/2021) и Тарифом републичких административних такси, као његовим саставним делом, прописано је плаћање таксе за захтев за давање тумачења, објашњења, односно мишљења о примени републичких прописа, која за физичко лице износи 1.660,00 динара, док за правно лице, односно предузетнике, односно физичко лице уписано у посебан регистар, које обавља делатност слободне професије, уређену посебним прописом, износи 13.470,00 динара.

Узимајући у обзир наведено, сматрамо следеће:

1. Када је у вичињању **продаја месечних карата** **правном лицу за превоз запослених аутобусом у међумесном саобраћају** (међумесни превоз), уколико је фискални рачун истовремено и месечна карта, у том случају **издаје се фискални рачун** за сваког запосленог који користи описану услугу, појединачно, с тим да се на тим фискалним рачунима исказује ПИБ послодавца и сви остали подаци који су потребни да би фискални рачун могао да се користи као месечна карта.

Међутим, уколико фискални рачун не представља месечну карту за превоз, већ се кукује више месечних карата за превоз запослених, обвезник фискализације може издасти један фискални рачун на коме ће бити исказан број кукујених месечних карата и ПИБ послодавца. У том случају сваки запослени је у обавези да поседује карту за превоз у складу са прописима којима се уређује превоз путника, али нема обавезу да уз карту поседује и фискални рачун.

Фискални рачун за продају месечних карата послодавцу представља коначни рачун, с обзиром на то да је у конкретном случају извршен промет права на превоз, без обзира када ће бити извршена услуга превоза.

Напомињемо да **када се ради о месечним каратама за превоз у градском и приградском превозу, обвезник фискализације нема обавезу издавања фискалног рачуна**, с обзиром на то да је наведеном уредбом одређено да су лица која обављају делатност градског и приградског превоза ослобођена

обавезе евидентирања промета на мало преко електронског фискалног уређаја.”

Уместо закључка

Као што је већ истакнуто, при контроли Пореска управа ће се водити издатим мишљењима Министарства финансија. Приликом примене ЗФ и издатих мишљења обвезници морају да поступају опрезно и увек имајући на уму да су мишљења често издата за конкретне ситуације, па је потребно обратити пажњу на сваки детаљ предметне ситуације који може да направи разлику.

Такође, приметно је да се понекад исте одредбе другачије тумаче, тако да су мишљења међусобно неусклађена и уводе несигурност код обвезника фискализације.

Како су прописане казнене мере високе новчане казне (до 2.000.000 динара), као и мера забране вршења делатности у трајању до годину дана, очигледно да је једино што обвезници могу да предузму када су у дилеми то да ради сигурности поднесу захтев за мишљење Министарству финансија. Свакако да би мишљења требало само да допринесу тумачењу спорних одредаби прописа и разјашњењу проблематичних ситуација, а не да буду извор права, али у тренутним околностима изгледа да за сваки конкретан промет мора да се тражи мишљење, као и да „сходна примена” мишљења није препоручујућа.

ПС

Мр Андријана Ивић, саветник за порезе и рачуноводство у редакцији часописа „Пословни саветник”

Кратке теме из области девизног пословања кроз питања претплатника

Исплата накнаде нерезидентним физичким лицима ангажованим од стране огранка привредног друштва у иностранству

ПИТАЊЕ: Да ли се на исплате накнада, односно зарада нерезидентним физичким лицима која су ангажована у огранку у иностранству домаћег привредног друштва не плаћају порез и доприноси, већ

се њихова примања опорезују према прописима домицилне државе? Да ли је по том основу слободан трансфер девизних средстава у иностранство?

ОДГОВОР: Управо као што је наведено, зараде поменутих лица опорезују се према прописима стране државе, а не према ЗПДГ. Наиме, у складу са чл. 8. ЗПДГ, обвезник пореза на доходак грађана је физичко лице које није резидент (нерезидент) за

ОДГОВОР: У складу са чл. 2. ст. 1. т. 1) Закона о девизном пословању резиденти су:

- 1) правно лице које је регистровано и има седиште у Републици;
- 2) предузетник – физичко лице које је регистровано у Републици и које ради стицања добити, у виду занимања, обавља законом дозвољену делатност;
- 3) огранак страног правног лица уписан у регистар надлежног органа у Републици;
- 4) физичко лице које има пребивалиште у Републици, осим физичког лица које има боравак у иностранству дужи од годину дана;
- 5) физичко лице – страни држављанин који на основу дозволе за боравак, односно радне визе борави у Републици дуже од годину дана, осим дипломатско-конзуларних представника страних земаља и чланова њихових породица;
- 6) корисници средстава буџета Републике Србије, корисници средстава организација за обавезно социјално осигурање и корисници средстава буџета локалне власти, као и други корисници јавних средстава који су укључени у систем консолидованог рачуна трезора;
- 7) дипломатско, конзуларно и друго представништво у иностранству које се финансира из буџета Републике и домаћи држављани запослени у тим представништвима, као и чланови њихових породица.

Нерезиденти су сва лица која нису наведена у тачки (1) датог члана.

Иако у питању није прецизирано, разуме се да је мајка резидент, а син нерезидент у смислу Закона о девизном пословању. Законом о девизном пословању није прописана могућност да нерезидент измири обавезу уместо резидента – физичког лица, а како у примени Закона важи позитивистички приступ (што подразумева да је дозвољено све што је прописано и, обрнуто, да није дозвољено све што није прописано), наведено није дозвољено.

Исплата накнаде директору нерезиденту

ПИТАЊЕ: Кад се исплаћује менаџерска накнада законском заступнику нерезиденту, која је уговорена у еврима, да ли се исплаћује у девизном износу или у динарској противвредности на нерезидентски рачун менаџера отворен у Србији, при

чему он има отворен и девизни и динарски нерезидентски рачун?

ОДГОВОР: У конкретном случају, према нашем мишљењу, исплаћује се накнада у динарима (на динарски нерезидентни рачун) јер се, према чл. 34. ст. 1. Закона о девизном пословању, плаћање, наплаћивање и пренос између резидената и између резидената и нерезидената у Републици врши у динарима. Ставом 2. истог члана Закона прописани су изузеци када плаћање, наплаћивање и пренос у Републици могу да се изврше и у девизама, међутим, конкретан случај није наведен као изузетак.

У вези са датим питањем наводимо и Мишљење Министарства финансија бр. 011-00-00642/2019-16 од 28. 1. 2020. године:

„Захтевом за давање мишљења (без броја) обратили сте се Министарству финансија 2. августа 2019. године, са питањем у вези могућности исплате накнаде по основу уговора директору – нерезиденту са којим није заснован радни однос у девизама на девизни рачун у иностранству. Имајући у виду садржину достављеног захтева, на основу члана 80. Закона о државној управи (‘Службени гласник РС’ бр. 79/05, 101/07, 95/10, 99/14, 37/18 и 30/18), из надлежности Сектора за финансијски систем Министарства финансија обавештавамо вас о следећем:

Чланом 3. став 2. тачка 1) Закона о девизном пословању (‘Сл. гласник РС’ бр. 62/06, 31/11, 119/12, 139/14 и 30/18, у даљем тексту: Закон) прописано је да се плаћања, наплаћивања и преноси по основу текућих послова, укључујући и послове спољнотрговинског промета, врше слободно и без ограничења, при чему је чланом 2. Закона о спољнотрговинском пословању (‘Сл. гласник РС’ бр. 36/09, 36/11 – др. закон, 88/11 и 89/15 - др. закон) спољнотрговински промет робе и услуга дефинисан као промет који се обавља између домаћих и страних лица на основу уговора закључених у складу са домаћим прописима и међународним уговорима.

Имајући у виду наведено, уколико се услуга директора – нерезидента са којим није заснован радни однос, а која се врши по основу уговора, може сматрати спољнотрговинским прометом услуге, у смислу Закона о спољнотрговинском пословању, мишљења смо да, са становишта Закона, нема сметњи да се иста плати у девизама на девизни рачун тог нерезидентног лица у иностранству.”

ПС

Пореско ослобођење за промет добара која путник отпрема у иностранство у личном пртљагу, за некомерцијалне сврхе

Изменама Закона о порезу на додату вредност из 2017. године („Сл. гласник РС” бр. 113/2017), које су почеле да се примењују од 1. 1. 2019. године, прецизирани су услови за пореско ослобођење са правом на одбитак претходног пореза за промет добара која путник отпрема у иностранство у личном пртљагу, уз брисање чл. 56, којим је била уређена рефакција ПДВ-а страном држављанину. Наведено не значи да је укинута право на рефакцију ПДВ-а страном држављанину, већ се и тај поступак сада уређује чл. 24, тако да се остварује на основу захтева путника за повраћај ПДВ-а. При томе је домања одредбе проширен – раније су поменуто право имали само страни држављани, а изменама и било које лице које нема пребивалиште или боравиште у РС. Дакле, од тренутка измена то право остварује и лице које има двојно држављанство (држављанство РС и неке друге државе), под условом да нема пребивалиште или боравиште у РС.

У складу са чл. 24. ст. 1. т. 4) Закона о порезу на додату вредност („Сл. гласник РС” бр. 84/2004, 86/2004, 61/2005... 72/2019, 8/2020 и 153/2020 – даље: ЗПДВ) ПДВ не плаћа се на промет добара која путник отпрема у иностранство у личном пртљагу, за некомерцијалне сврхе, ако:

- (1)** путник у Републици **нема пребивалиште ни боравиште** (пребивалиштем односно боравиштем сматра се место уписано у пасошу, личној карти или другом документу који се, у складу са законом, сматра идентификационом исправом у РС);
- (2)** добра се отпремају **пре истека три календарска месеца** по истеку календарског месеца у ком је извршен промет добара;
- (3)** укупна вредност испоручених добара **једнака је или већа од 6.000 динара, укључујући ПДВ;**
- (4)** обвезник ПДВ-а поседује **доказе да је путник отпремио добра у иностранство.**

Пореско ослобођење из става 1. члана 24. примењује се и ако је накнада, односно део накнаде наплаћен пре извршеног промета.

Обвезник ПДВ-а који је извршио промет добара путнику дужан је да, на његов захтев, изда доку-

ментацију на основу које путник може да оствари повраћај ПДВ-а у складу са наведеним законом.

Предметно пореско ослобођење обвезник ПДВ-а може да оствари **у пореском периоду у ком поседује доказе да је путник отпремио добра у иностранство.** Ако у пореском периоду у ком је извршио промет добара обвезник ПДВ-а не поседује доказе да је путник отпремио добра у иностранство, обвезник ПДВ-а дужан је да ПДВ обрачунат за тај промет плати у складу са ЗПДВ. У пореском периоду у ком обвезник ПДВ-а добије доказе да је путник отпремио добра у иностранство обвезник ПДВ-а смањује обрачунати ПДВ.

Међутим, наведено пореско ослобођење **не односи се на:**

- 1) промет добара која се сматрају акцизним производима** у складу са законом којим се уређују акцизе и
- 2) промет добара за опремање и снабдевање било ког превозног средства за приватне потребе.**

У акцизне производе, у складу са чл. 2. Закона о акцизама („Сл. гласник РС” бр. 22/2001, 73/2001, 80/2002... 50/2022, 62/2022 и 73/2022), сврставају се деривати нафте, биогорива и биотечности, дуванске прерађевине, укључујући и дуванске прерађевине које се при употреби греју, али не сагоревају, као и алкохолна пића, кафа и течности за пуњење електронских цигарета.

О томе шта се сматра добрима за опремање и снабдевање било ког превозног средства за приватне потребе изјаснило се Министарство финансија у Мишљењу бр. 430-00-00316/2019-04 од 27. 5. 2020. године:

„Добрима за опремање и снабдевање било којег превозног средства за приватне потребе сматрају се аутомобилске гуме, гуме за бицикле, мотоцикле, тракторе и мотокултиваторе, пресвлаке за седишта и ватроснице за превозна средства, музички и навигациони уређаји за превозна

Дакле, издаје се класичан рачун *Аванс Продаја*, тј. *Промет Продаја*. Једино када су у питању делатности које су ослобођене фискализације у складу са Уредбом о одређивању делатности код чијег обављања не постоји обавеза евидентирања промета на мало преко електронског фискалног уређаја („Сл. гласник РС” бр. 32/2021, 117/2021 и 51/2022) **продавац ће издати рачун у складу са чл. 42. ст. 4. ЗПДВ.**

Приликом повраћаја ПДВ-а од стране продавца или оператора не врши се никакво евидентирање преко фискалног уређаја.

Шта ако купац изгуби фискални рачун, па продавац изда рачун *Копија Продаја*?

Према чл. 2. ст. 4. т. 1) Правилника о врстама фискалних рачуна, типовима трансакција, начинима плаћања, позивању на број другог документа и појединостима осталих елемената фискалног рачуна („Сл. гласник РС” бр. 31/2021, 99/2021, 10/2022, 49/2022, 50/2022 и 57/2022), обвезник фискализације преко електронског фискалног уређаја може да изда и фискални документ – копију рачуна, који се не сматра фискалним рачуном у смислу чл. 5. ст. 1. Закона о фискализацији. Копијом рачуна сматра се копија рачуна за промет или копија рачуна за аванс која се издаје истовремено са издавањем

рачуна за промет, односно рачуна за аванс или се издаје односно преузима накнадно, за потребе обвезника фискализације или купца добара, односно корисника услуга. Тај фискални документ мора јасно визуелно да се разликује од фискалних рачуна тако што ће садржати напомену „КОПИЈА” и „ОВО НИЈЕ ФИСКАЛНИ РАЧУН”. Та напомена мора да буде написана на фискалном документу тако да не може да се измени или обрише, и то величином фонта која је најмање двоструко већа од текста којим се приказују остали подаци на фискалном документу. **Фискални документи не сматрају се фискалним рачуном** којим се потврђује да је појединачно остварени промет на мало, укључујући и примљени аванс за будући промет на мало, евидентиран у електронском фискалном уређају.

Као што је већ наведено, у складу са чл. 84. ст. 2. Правилника о ПДВ-у, рачуном се сматра документ издат у складу са ЗПДВ, као и фискални исечак, односно фискални рачун издат у складу са законом којим се уређују фискалне касе, односно **фискални рачун** издат у складу са законом којим се уређује фискализација. Дакле, документ *Копија Продаја*, као фискални документ, а не фискални рачун, према нашем мишљењу, није документ по основу ког може да се оствари право на повраћај ПДВ-а. Према нашим сазнањима, Министарство финансија до сада се није оглашавало по том питању.

ПС

Редакција

Кратке теме из области ПДВ-а кроз питања претплатника

Право на одбитак претходног пореза

Право на одбитак претходног пореза по основу набавке радне униформе и евидентирање набављених радних униформи

ПИТАЊЕ: Да ли имамо право на одбитак ПДВ-а за униформе? Који конто да користимо приликом рачуноводственог обухватања?

ОДГОВОР: Ако привредни субјект, обвезник ПДВ-а, који обавља промет добара и услуга са правом на претходни порез, својим интерним актом

предвиди набавку радних мантила, радних прслука, радних чизама и других делова одеће и обуће (која је названа радном униформом), **али није прикладна по свом изгледу и не може да се носи у свим другим приликама, него само у фирми за обављања послова на одређеним радним местима**, са означеним амблемом фирме, по нашем мишљењу нема сметњи да користи право на претходни порез по рачунима добављача наведених добара. За набавку одеће и обуће назване радном униформом, коју врше обвезници ПДВ-а који обављају промет добара и услуга без права на одбитак претходног пореза (делатности из члана 25. Закона о ПДВ-у), не испуњава се услов из члана 28. став 1.

Поред свега, ако се ради нпр. само о испоруци лифта без уградње, није у питању промет из области грађевинарства. Такође, поправка и одржавање лифтова, као делатност из групе 33.12 – *Поправка машина*, не представља промет из области грађевинарства, што је констатовано и у Мишљењу Министарства финансија бр. 430-00-570/2015-04 од 21. 1. 2016. године:

„Међутим, када је реч о сервисирању лифтова (независно од врсте лифта), отклањању кварова и хаварија, укључујући и хитно интервенисање у слу-

чају заглављивања лифта, у оквиру којих се врши замена резервних делова (под претпоставком да није реч о замени добара у гарантном року), порески дужник јесте обвезник ПДВ који врши предметни промет, с обзиром на то да се овај промет не сматра прометом добара и услуга из области грађевинарства у смислу члана 10. став 2. тачка 3) Закона, имајући у виду да се ради о активностима из групе 33.12 – *Поправка машина* Класификације делатности.”

Дипл. екон. Тања Ђелкапић, саветник у Министарству финансија

Промет из области грађевинарства кроз новија мишљења Министарства финансија

Сагласно одредбама члана 3. Закона о порезу на додату вредност („Сл. гласник РС” бр. 84/04... и 153/20 – даље: Закон), предмет опорезивања ПДВ-ом су испорука добара и пружање услуга (даље: промет добара и услуга) које порески обвезник изврши у Републици уз накнаду, у оквиру обављања делатности, као и увоз добара у Републику.

Промет добара, у смислу тог закона, а у складу са одредбом члана 4. став 1. Закона, представља пренос права располагања на телесним стварима (даље: добра) лицу које тим добрима може да располаже као власник, ако тим законом није друкчије одређено. Прометом добара се, у смислу истог закона, сматра и испорука добара произведених или састављених по налогу наручиоца, од материјала испоручиоца, ако се не ради само о додацима или другим споредним материјалима (члан 4. став 3. тачка 6) Закона).

Промет услуга су, у смислу наведеног закона, сви послови и радње у оквиру обављања делатности који нису промет добара из члана 4. тог закона (члан 5. став 1. Закона). Прометом услуга се, у смислу истог закона, сматра и предаја добара произведених или састављених по налогу наручиоца, од материјала наручиоца (члан 5. став 3. тачка 3) Закона).

У складу са одредбом члана 10. став 1. тачка 1) Закона, порески дужник је, у смислу тог закона, обвезник који врши опорезиви промет добара и

услуга, осим када обавезу плаћања ПДВ-а у складу са поменутиим чланом има друго лице. Одредбом члана 10. став 2. тачка 3) Закона прописано је да је, изузетно од става 1. тачка 1) датог члана, порески дужник прималац добара и услуга из области грађевинарства, обвезник ПДВ-а, односно лице из члана 9. став 1. Закона, за промет извршен од стране обвезника ПДВ-а, ако је вредност тог промета већа од 500.000 динара без ПДВ-а.

Сагласно одредбама члана 24. став 1. Правилника, добрима и услугама из области грађевинарства, у смислу члана 10. став 2. тачка 3) Закона, сматрају се добра и услуге чији се промет врши у складу са чланом 4. став 1. и став 3. тачка 6) и чланом 5. став 1. и став 3. тачка 3) Закона, у оквиру обављања делатности из следећих група Класификације делатности, која је прописана Уредбом о класификацији делатности („Сл. гласник РС” бр. 54/10), а у вредности већој од 500.000 динара без ПДВ-а, и то:

- 1) 41.20 Изградња стамбених и нестамбених зграда;
- 2) 42.11 Изградња путева и ауто-путева;
- 3) 42.12 Изградња железничких пруга и подземних железница;
- 4) 42.13 Изградња мостова и тунела;
- 5) 42.21 Изградња цевовода;
- 6) 42.22 Изградња електричних и телекомуникационих водова;
- 7) 42.91 Изградња хидротехничких објеката;
- 8) 42.99 Изградња осталих непоменутих грађевина;

У вези са наведеним, када обвезник ПДВ другом обвезнику ПДВ врши промет услуга изнајмљивања кранова и друге опреме за изградњу са руковаоцем, порески дужник за тај промет је обвезник ПДВ – прималац услуга, ако је вредност тог промета већа од 500.000 динара, без ПДВ.

Међутим, према нашем мишљењу, промет услуга изнајмљивања понтона са потискивачем, са руковаоцем (посадом), не сматра се прометом услуга из области грађевинарства у смислу члана 10. став 2. тачка 3) Закона, што значи да је порески дужник за тај промет обвезник ПДВ – пружалац услуга.”

Ремонт објекта – резервоара за складиштење амонијака

У Мишљењу Министарства финансија бр. 011-00-513/2022-04 од 10. јуна 2022. године, у вези са опредељивањем пореског дужника за промет – ремонт објекта – резервоара за складиштење амонијака, наведено је следеће: „За промет добара и услуга из области грађевинарства који обвезник ПДВ изврши другом обвезнику ПДВ, односно лицу из члана 9. став 1. Закона, обавезу обрачунавања и плаћања ПДВ има прималац добара и услуга као

порески дужник из члана 10. став 2. тачка 3) Закона, ако је вредност тог промета већа од 500.000 динара, без ПДВ. Правилником о порезу на додату вредност (‘Службени гласник РС’ бр. 37/21, 64/21, 127/21, 49/22 и 59/22 – у даљем тексту: Правилник) ближе се уређује шта се, у смислу члана 10. став 2. тачка 3) Закона, сматра добрима и услугама из области грађевинарства. С тим у вези, ремонт објекта – резервоара за складиштење амонијака који, у конкретном случају, подразумева одмашћивање спољашњих и унутрашњих делова резервоара, пескарење тих делова, отпрашивање комплетних површина млазом компримованог ваздуха и нашошење основног и завршног (антикорозивног) премаза на резервоару, сматрају се прометом из области грађевинарства у смислу члана 10. став 2. тачка 3) Закона, као активност из групе 43.34 – *Бојење и засијакљивање*, односно групе 43.99 – *Остали нејоменути специфични грађевински радови*, које су наведене у члану 24. став 1. Правилника.

Према томе, обвезник – прималац добара и услуга из области грађевинарства дужан је да на укупан износ накнаде за извршени промет, ако је вредност тог промета већа од 500.000 динара, без ПДВ, обрачуна ПДВ у складу са Законом.”

ПС

КАЛКУЛАТОР КАМАТА

у оквиру електронског издања ИНГ-ПРО ПРОПИСИ.НЕТ

Осим обрачуна затезне камате у динарима или у некој од страних валута (евро, долар, швајцарски франак), уз помоћ нашег калкулатора претплатници могу да врше и обрачун камате за неблагоприятно плаћене јавне приходе и за неблагоприятно плаћени царински дуг и казну у царинском поступку, затим обрачун камате по есконтној/референтној стопи Народне банке Србије и по референтној стопи Европске централне банке (ЕЦБ), као и обрачун камате по пресудама/одлукама Европског суда за људска права. Поред наведених, ту је и обрачун уз помоћ индекса потрошачких цена, а поред свих ових дефинисаних каматних стопа које ми ажурирамо, постоји и опција **Моје каматне стоје**, помоћу које сваки корисник може да дефинише каматне стопе како би прилагодио обрачун камата сопственим потребама.

Обрачуне камата претплатници могу да сачувају у оквиру базе, а могу и да врше промене на рачуну, односно да евидентирају нова задужења и отплате, уз могућност да бирају да ли ће се делимична отплата дуга прво одузимати од камате или од главнице.

Калкулатор врши обрачуне камата пропорционалном или конформном методом. Поред ових, постоји и јединствена мешовита метода (за затезну камату до 2. 3. 2001. примењује се конформна метода, а од 3. 3. 2001. пропорционална), која омогућава јединствен обрачун камате за период пре и после тог периода. Сходно томе, по истом принципу функционише и обрачун камате на неблагоприятно плаћене јавне приходе, на неблагоприятно плаћен царински дуг и неблагоприятно плаћену казну у царинском поступку (до 31. 12. 2012. конформна, од 1. 1. 2013. пропорционална метода).

Збирни обрачун камата омогућава обрачун дуга по више различитих фактура (рачуна), по принципу: један поверилац, један дужник, више новчаних потраживања и износ укупног дуга по свим тим различитим основама.

За више информација и друге информације пишите нам на: office@ingpro.rs или нас позовите на: 011/2836-820, 2836-821, 2836-822.

Обрачун и порески третман накнаде по уговорима о обављању привремених и повремених послова

Увод

Према члановима 197. и 198. Закона о раду („Сл. гласник РС” бр. 24/2005... и 95/2018 – други пропис – даље: Закон) за обављање послова који су по својој природи такви да не трају дужи од 120 радних дана у календарској години послодавац може да закључи уговор о обављању привремених и повремених послова са:

- 1) незапосленим лицем;**
- 2) запосленим који ради непуно радно време – до пуног радног времена;**
- 3) корисником старосне пензије** (укључујући и корисника превремене старосне пензије);
- 4) лицем које је члан омладинске или студентске задруге, у складу са прописима о задругама.**

Услови за обављање наведених послова су:

- 1)** да се ради о пословима који могу да буду из делатности или ван делатности послодавца;
- 2)** да се обављају по претходно закљученом уговору;
- 3)** да не трају дужи од 120 радних дана у календарској години, непрекидно или са прекидима;
- 4)** да се обављају по уговору ван радног односа и не морају да буду утврђени правилником о систематизацији радних места код послодавца, а ако су утврђени тим правилником, то може да буде тренутни обим повећања обима посла.

Такође, Закон о раду не прописује могућност прерастања уговора о привременим и повременим пословима у радни однос.

Уједно напомињемо да примена Закона о агенцијском запошљавању („Сл. гласник РС” бр. 86/2019), којим се уређују права и обавезе запослених који закључују уговор о раду са агенцијом за привремено запошљавање ради уступања на привремени рад послодавцу кориснику, значи да послодавци од агенција за запошљавање не могу да добијају раднике за обављање привремено-повре-

мених послова јер агенције сада могу само да уступају запослене на одређено или неодређено време. Једини начин да се уговори привремено-повремени рад јесте применом одредби Закона, и то на један од следећа два начина:

- 1)** да послодавац за обављање послова који су по својој природи такви да не трају дужи од 120 радних дана у календарској години закључи уговор о обављању привремених и повремених послова са незапосленим лицем, запосленим који ради непуно радно време – до пуног радног времена и са корисником старосне пензије, и
- 2)** да послодавац за обављање привремених и повремених послова закључи уговор са лицем које је члан омладинске или студентске задруге у складу са прописима о задругама.

У привремене и повремене послове сврставају се:

- 1)** сајамска продаја и презентација производа – сајмови се организују у одређеном временском периоду, у различитим местима, а предузећа и приватни предузетници који се баве производњом и продајом или само продајом одређених производа за продају и презентацију својих производа на сајмовима могу да ангажују лица ван радног односа – уговором о привременим и повременим пословима;
- 2)** продаја брошура и рекламирања нових производа у одређеном периоду пре и при започињању продаје производа;
- 3)** аквизитерски и инкасантски послови, ако се привремено обављају;
- 4)** привремено извођење културно-уметничког и забавног програма;
- 5)** продаја пољопривредно-прехрамбених производа, напитака, сладоледа и слично, као и продаја предмета домаће радиности, сувенира и других предмета туристичког карактера, ако се спроводи на привременим продајним местима;
- 6)** послови који по својој природи, односно организацији рада не могу да се обављају свакодневно.

Како је раније напоменуто, поред уговорене накнаде, послодавац лицу које обавља привремене и повремене послове може да обезбеди и друге накнаде, на пример и накнаду за превоз. При томе је неопходно подсетити на то да се, сходно члану 18. став 4. Закона о порезу, не плаћа порез на зараде на накнаде трошкова за превоз на рад које остварују лица која нису у радном односу, али за свој рад остварују приходе за које су обвезници пореза на зараду у смислу истог закона (дакле, нема пореза до 4.359 динара за превоз), али се порез плаћа и за та лица на износ накнаде за превоз изнад 4.359 динара месечно.

Што се тиче доприноса, на цео износ накнаде за превоз (без обзира на њену висину) у датом случају плаћају се доприноси за обавезно социјално осигурања на терет извршиоца послова и на терет послодавца (Мишљење Министарства финансија бр. 011-00-254/2017-04 од 23. 6. 2017. године).

Према томе, **на уговорену накнаду и на накнаду за превоз које конкретно лице остварује обављањем привремених и повремених послова на основу уговора закљученог непосредно са послодавцем плаћају се следеће пореске обавезе:**

1) На уговорену накнаду – порез по стопи од 10% (без умањивања за 19.300 динара) и доприноси од 19,9% + 16,15%. Све пореске обавезе обрачунавају се на бруто износ уговорене накнаде, а ако је уговорена нето накнада (виша од најниже основице за доприносе), коефицијент за превођење у бруто износ је 0,701, који је утврђен на основу збирне стопе доприноса за социјално осигурање на терет запосленог од 19,90% и стопе пореза од 10% ($100 - (19,90 + 10) : 100 = 0,701$).

нос је 0,701, који је утврђен на основу збирне стопе доприноса за социјално осигурање на терет запосленог од 19,90% и стопе пореза од 10% ($100 - (19,90 + 10) : 100 = 0,701$).

2) На накнаду за превоз – на цео износ обрачунавају се доприноси за обавезно социјално осигурање (19,9% + 16,15%), а порез по стопи од 10% на износ накнаде за превоз изнад 4.359 динара. Све пореске обавезе обрачунавају се на бруто износ накнаде за превоз, а пошто је тај износ увек прво исказан „нето”, примењује се следећи коефицијент за прерачун у бруто:

■ **0,801** – ако се обрачунавају само доприноси, при чему је исти утврђен на основу збирне стопе доприноса за социјално осигурање на терет запосленог од 19,90% ($100 - 19,90 : 100 = 0,801$);

■ **0,701** – ако се обрачунавају порез и доприноси, с тим што је исти утврђен на основу збирне стопе доприноса за социјално осигурање на терет запосленог од 19,90% и стопе пореза од 10% ($100 - (19,90 + 10) : 100 = 0,701$).

Изузетно, за чланове задруге који немају навршених 26 година живота и налазе се на школовању не важи одредба става 4. члана 18. Закона о порезу, зато што њихова накнада по уговору о обављању привремених и повремених послова нема карактер зараде. Зато се на збир њихове накнаде и других додатних исплата (превоз, дневница, топли оброк) обрачунава порез по стопи од 20% по умањењу за 20% нормираних трошкова и умањен за 40%, као и доприноси као на накнаду за рад – 4% за ПИО и 2% за здравство.

ПС

Електронски часопис ЛЕГЕ АРТИС – ПРОПИСИ У ПРАКСИ

Часопис „Lege Artis – ПРОПИСИ У ПРАКСИ”, електронско издање, са стручним ауторским текстовима, већ дужи низ година незаобилазни је саветник и дневни пратилац у свачијем пословању. Наменен је, пре свега, правним службама у јавном и приватном сектору, привредним субјектима, установама, адвокатским канцеларијама итд.

Од области у часопису издавамо: Јавне набавке и буџети, Грађанско право, Кривично и прекршајно право, Образовање, Планирање, изградња, становање, Привредно право, Радно право, Управно право, Здравствене установе, здравствена заштита и здравствено осигурање и друге области, као и сталне рубрике „Портал читалаца”, „Календар правних аката” и „Регистар прописа”.

Тренутно се у издању налази преко 1.100 чланака, при чему у току године излази 12 бројева.

Чланци из свих досадашњих бројева доступни су у е-часопису, с тим што им се приступа у оквиру издања Прописи. нет, а повезани су са релевантним прописима.

За информације и друге информације пишите нам на: office@ingpro.rs или нас позовите на: 011/2836-820, 2836-821, 2836-822.

Карактеристике исплате накнаде зараде за боловање по основу повреде на раду

Увод

Сагласно члану 51. Закона о здравственом осигурању („Сл. гласник РС” бр. 25/2019 – даље: Закон) **право на здравствену заштиту обезбеђује се, између осталог, и за случај настанка повреде ван рада и повреде на раду.** Здравствена заштита у тим случајевима пружа се тако да сачува, унапреди или поврати здравствено стање осигураног лица и његову способност да ради и задовољи своје личне потребе у складу са Законом и прописима донетим за његово спровођење.

У смислу Закона, **повредом на раду** сматра се:

- повреда запосленог која се догоди у просторној, временској и узрочној повезаности са обављањем посла по основу ког је осигуран, проузрокована непосредним и краткотрајним механичким, физичким или хемијским дејством, наглим променама положаја тела, изненадним оптерећењем тела или другим променама физиолошког стања организма;
- повреда проузрокована на претходно наведен начин коју запослени претрпи при обављању посла на који није распоређен, али га обавља у интересу послодавца;
- повреда коју запослени претрпи при доласку односно повратку с посла;
- обољење запосленог које је настало непосредно или као искључива последица несрећног случаја или више силе за време обављања посла по основу ког је осигуран или у вези са њим.

Битно је нагласити да се повреда на раду утврђује на основу извештаја о повреди на раду, који се доставља Републичком фонду здравственог осигурања (даље: Републички фонд), односно филијали ради утврђивања постојања повреде на раду и остваривања права из обавезног здравственог осигурања у складу са Законом. Садржај и начин издавања обрасца извештаја о повреди на раду утврђују се у складу са прописима којима се уређује безбедност и здравље на раду (конкретно Правилник о садржају и начину издавања обрасца извештаја о повреди на раду и професионалном обољењу, објављен у „Службеном гласнику РС” бр. 72/2006, 84/2006, 4/2016, 106/2018 и 14/2019).

По основу повреда на раду запослени могу да стекну разна права, као што је, на пример, право на инвалидску пензију или право на новчану накнаду за телесно оштећење. У овом тексту акценат је ипак на **правима која запослени остварују сходно Закону.** Наиме, у највећем броју случајева повреде на раду изазивају одсуствовање запослених са рада, а та одсуствовања регулисана су управо наведеним законом.

1 Званично утврђивање повреде на раду

Битан услов за примену Закона приликом остваривања права запослених повређених на раду јесте званично утврђивање околности и последица те повреде. Законом о безбедности и здрављу на раду („Сл. гласник РС” бр. 101/2005, 91/2015 и 113/2017 – др. закон) у члану 50. утврђена је обавеза послодавца да одмах, а најкасније у року од 24 часа од настанка повреде усмено и у писменој форми пријави надлежној инспекцији рада и надлежном органу за унутрашње послове сваку смртну, колективну или тешку повреду на раду, као и повреду на раду због које запослени није способан за рад више од три узастопна радна дана. Сходно члану 51. Закона извештај о повреди на раду послодавац доставља:

- запосленом који је претрпео повреду и
- организацијама надлежним за здравствено и пензијско и инвалидско осигурање.

Поменути извештај доставља се на обрасцу који је прописан и одштампан уз Правилник о садржају и начину издавања обрасца извештаја о повреди на раду и професионалном обољењу (даље: Правилник), и то је **извештај о повреди на раду – образац 1** (који се попуњава у пет примерака).

На основу наведеног извештаја запослени остварује права по основу Закона. Сагласно чл. 6. и 7. Правилника, послодавац попуњава извештај и одмах, а најкасније у року од 24 часа од часа сазнања да је дошло до повреде на раду у одговарајући образац непосредно уписује све податке прописане Правилником.

повредом на раду сматра повреда која се догоди у просторној, временској и узрочној повезаности са обављањем посла по основу ког је запослени осигуран. Повреда на раду као узрок инвалидности и телесног оштећења утврђује се приликом остваривања права из пензијског и инвалидског осигурања, што значи да ће се у сваком конкретном случају ценити да ли се повреда коју је осигураник задобио на послу може сматрати повредом на раду.

По питању намерно изазване повреде запосленог указујемо на одредбу члана 84. Закона. Према ставу 1. тачка 1) наведеног члана запослени нема право на накнаду зараде, без обзира на исплатиоца, ако је намерно проузроковао неспособност за рад, односно, према тачки 3) истог члана, ако је намерно спречавао оздрављење, односно оспособљавање за рад. Сходно одредбама члана 84. став 3. Закона, уколико се после започињања права на накнаду зараде, односно после остваривања права на накнаду зараде утврди да запослени нема право на накнаду зараде, исплата накнаде се обуставља, односно исплатилац накнаде има право на повраћај исплаћених средстава.

С обзиром на висину трошкова које послодавци имају за накнаду зараде запосленом који је доживео повреду на раду, послодавци треба да имају у виду и друге случајеве када не постоји право на накнаду зараде из члана 84. Закона, без обзира на то што је боловање отворено због повреде на раду. Наиме, и у том случају запосленом који се налази на боловању може да се укине накнада зараде ако се без оправданог разлога не подвргне лечењу, или ако се без оправданог разлога не јави изабраном лекару за оцену привремене спречености за рад, или се не одазове на позив лекарске комисије, или ако се за време привремене спречености за рад бави привредном или другом активношћу којом остварује приходе, или ако без дозволе стручно-медицинског органа матичне филијале, односно Републичког фонда отпутује из места пребивалишта односно боравишта, или ако изабрани лекар, односно орган надлежан за контролу остваривања права из обавезног здравственог осигурања утврди да не поступа по упутству за лечење, или ако злоупотреби право на коришћење одсуствовања са рада на неки други начин.

Мр Жељко Албанезе

Рад на терену и накнада запосленом за смештај и исхрану – у складу са Законом о раду и прописима за јавни сектор

Увод

Законским прописима из области радних односа и опорезивања личних примања у реалном и јавном сектору утврђен је институт „рад и боравак на терену” као специфичан облик радног ангажовања запослених за потребе послодаваца. О радноправном и пореском аспекту таквог рада у наставку је наведено више детаља.

1 Рад и боравак на терену запослених – примена Закону о раду

Према члану 118. тачка 4) Закона о раду („Сл. гласник РС” бр. 24/2005, 61/2005, 54/2009, 32/2013, 75/2014, 13/2017 – Одлука УС и 113/2017 – даље:

Закон) запослени има право на накнаду трошкова смештаја и исхране за рад и боравак на терену, ако послодавац није запосленом обезбедио смештај и исхрану без накнаде, у складу са општим актом и уговором о раду. Наведена одредба утврђује обавезу послодаваца да запосленом који ради и борави на терену обезбеди бесплатан смештај и исхрану, а ако то не обезбеди, дужан је да му надокнади трошкове за смештај и исхрану на терену. То конкретно значи следеће:

1) ако је послодавац послао запосленог да обавља одређене послове на терену, за све време рада и борава на терену запослени има право на смештај и исхрану пошто се налази на терену, дакле ван свог пребивалишта и ван свог уобичајеног места рада;

Такође, из наведене одредбе Уредбе произлази да се државни службеник или намештеник на рад на терену упућује по налогу овлашћеног лица, при чему се у налогу дефинише који се посао обавља и у ком временском периоду.

2.1 Исплата накнаде трошкова рада и боравка на терену и теренског додатка

Према члану 44. став Уредбе, државном службенику и намештенику (и осталима који примењују Уредбу у својим општим актима) припада за рад на терену:

- 1) обезбеђени бесплатни смештај и исхрана, и
- 2) накнада трошкова рада и боравка на терену (**теренски додатак**) у висини 3% од просечне месечне зараде запосленог у Републици Србији, према последњем коначном објављеном податку републичког органа надлежног за послове статистике на дан исплате.

Овде може да се примети да је, за разлику од реалног сектора, исплата теренског додатка за државне службенике (и оне субјекте који примењују наведене одредбе Уредбе) обавезна. Као што је претходно већ напоменуто, исплата теренског додатка у реалном сектору обавезна је само ако се пропише општим актом послодавца или уговором о раду.

У посебном случају, према ставу 2. члана 44. Уредбе, ако за рад и боравак на терену нису обезбеђени бесплатни смештај и исхрана, запосленом се исплаћују:

- 1) **теренски додатак** – у висини 3% од просечне месечне зараде запосленог у Републици Србији, према последњем коначном објављеном податку републичког органа надлежног за послове статистике на дан исплате;
- 2) **трошкови смештаја** – највише до износа накнаде за трошкове смештаја на службеном путовању у земљи, дакле према приложеном хотелском рачуну за преноћиште и доручак, изузев за преноћиште и доручак у хотелу прве категорије (пет звездица);
- 3) **трошкови исхране** – највише до износа дневнице за службено путовање у земљи (која износи 150 динара).

Према томе, без обзира на то да ли су службенику на терену обезбеђени бесплатан смештај и исхрана или не, обавезна је исплата теренског додатка.

2.2 Порески третман накнаде трошкова на терену за државне службенике и намештенике

У погледу пореског третмана примања која државни службеник остварује по основу боравка и рада на терену, на који је упућен у складу са чланом 43. Уредбе, може се издвојити следеће:

- 1) на накнаду за трошкове смештаја и исхране за рад и боравак на терену, које се запосленом обезбеђују ако послодавац није обезбедио смештај и исхрану без накнаде, не плаћају се порез ни доприноси;
- 2) на исплату по основу теренског додатка за државне службенике и намештенике, сходно **Инструкцији** о начину утврђивања основице доприноса за обавезно социјално осигурање по основу примања у вези са остваривањем права на накнаду трошкова државним службеницима и намештеницима бр. 414-00-77/2011-01 од 7. 10. 2011. године, приликом исплате поменуте накнаде плаћа се само порез по стопи од 10%, док се доприноси за обавезно социјално осигурање не плаћају.

Према томе, пошто Законом о раду и Законом о порезу на доходак грађана није прописано пореско ослобођење по основу накнаде трошкова рада и боравка на терену (теренски додатак), то примање подлеже опорезивању порезом на доходак физичких лица на зараду по стопи од 10%, али се на исто државним службеницима и намештеницима не обрачунавају доприноси за обавезно социјално осигурање. На основу изнетог може да се закључи да се **ТЕРЕНСКИ ДОДАТАК** који се исплаћује као накнада трошкова **ИСКЉУЧИВО државним службеницима и намештеницима**, према Уредби, **ОПОРЕЗУЈЕ САМО ПОРЕЗОМ** на доходак грађана по стопи од 10%, при чему се не плаћају социјални доприноси као на зараду/плату. Коефицијент за прерачун нето на бруто износ примања је 0,90.

ПС

Новине у регулативи опорезивања „фриленсера“

Увод

У наставку поступка регулисања пореског положаја радника – резидената на интернету (тзв. фриленсера) министар финансија донео је:

1) Правилник о начину евидентирања и обавештавања надлежних органа о јавним приходима, који је ступио на снагу 18. 6. 2022. године, и

2) Правилник о изменама и допунама Правилника о пореској пријави о обрачунатом порезу самоопорезивањем и припадајућим доприносима на зараду, односно другу врсту прихода од стране физичког лица као пореског обвезника, који је ступио на снагу 25. 6. 2022. године.

Оба правилника објављена су у „Службеном гласнику РС“ бр. 67/2022 од 17. 6. 2022. године, а њихов циљ је да омогуће примену законских одредаби о евидентирању пореза и доприноса утврђених решењем од стране Пореске управе на приходе физичких лица – фриленсера – по основу уговорене накнаде од ауторских и сродних права и уговорене накнаде за извршени рад, на које се порез плаћа самоопорезивањем, који су **остварени почев од 1. јануара 2015. године закључно са 31. децембром 2022. године**, сагласно члану 5. Закона о изменама и допунама Закона о порезу на доходак грађана („Сл. гласник РС“ бр. 44/2021 и 118/2021). Да подсетимо, поменути чланом 5. прописано је да порески орган решењем утврђује порез на приходе по основу:

- уговорене накнаде од ауторских и сродних права и
- уговорене накнаде за извршени рад, на које се порез плаћа самоопорезивањем, при чему су остварене почев од 1. јануара 2015. године закључно са 31. децембром 2022. године, уколико није:
- наступила застарелост утврђивања пореске обавезе у складу са прописима који су били на снази у моменту остваривања прихода,
- правоснажно окончан поступак утврђивања пореске обавезе или
- плаћена пореска обавеза у складу са прописима који су били на снази на дан настанка пореске обавезе.

Не плаћа се порез на доходак грађана на наведене приходе остварене у календарској години у висини до 384.000 динара годишње, док се нормирани трошкови за те приходе, на које се плаћа порез на доходак грађана, признају у висини 50% од остварених прихода.

Када су у питању доприноси на наведене приходе, потребно је имати у виду одредбе члана 64в Закона о доприносима за обавезно социјално осигурање („Сл. гласник РС“ бр. 84/2004... и 118/2021 – даље: Закон о доприносима), којима је прописано да се доприноси за лица из члана 57. став 2. тог закона (лица која остварују уговорену накнаду и сама обрачунавају и уплаћују доприносе), која почев од 1. јануара 2015. године закључно са 31. децембром 2022. године остварују уговорену накнаду од лица које приликом исплате накнаде није обвезник обрачунавања и плаћања доприноса, утврђују решењем пореског органа и плаћају сагласно одредбама закона којим се уређује порез на доходак грађана, које се односе на уговорену накнаду на коју се порез плаћа самоопорезивањем, остварену у том периоду. Подсећамо и на то да се порез и доприноси утврђени решењем пореског органа плаћају у 120 једнаких месечних износа, с тим што први износ доспева за плаћање 15. у месецу који следи након месеца који је наредни у односу на месец у ком је донето решење пореског органа.

У продужетку су приказани садржаји поменутих новодонетих правилника.

1 Евидентирање и обавештавање надлежних органа о јавним приходима

Правилником о начину евидентирања и обавештавања надлежних органа о јавним приходима (даље: Правилник) ближе се уређују начин евидентирања и обавештавања надлежних органа (сагласно члану 3. Правилника то су Централни регистар обавезног социјалног осигурања, Републички фонд за пензијско и инвалидско осигурање и Републички фонд за здравствено осигурање) о јавним приходима које Пореска управа утврђује решењем, сагласно раније поменутом члану 5. За-

ЗАРАДЕ

1) Извршено је усклађивање шифре ОВП ОЛ Б 130 00 0, чији опис сада гласи:

ОВП	ОЛ	Б	Опис врсте прихода
			Зарада и друга примања која имају карактер зараде, без олакшице и бенефицираног стажа, у вези са чланом 100а ст. 2. и 5. Закона
130	00	0	Зарада и друга примања која имају карактер зараде из чл. 13, 14, 14а и 14б Закона о порезу на доходак грађана („Службени гласник РС”, бр. 24/01, 80/02, 80/02 – др. закон, 135/04, 62/06, 65/06 – исправка, 31/09, 44/09, 18/10, 50/11, 91/11 – УС, 93/12, 114/12 – УС, 47/13, 48/13 – исправка, 108/13, 57/14, 68/14 – др. закон, 112/15, 113/17, 95/18, 86/19, 153/20, 44/21 и 118/21 – у даљем тексту: Закон), осим личне зараде предузетника, укључујући и запосленог у привредном друштву чији је оснивач, односно члан, без олакшица и без стажа осигурања који се запосленом рачуна са увећаним трајањем, у вези са чланом 100а ст. 2. и 5. Закона

Подсећамо на то да се одредбе члана 100а ст. 2 и 5, па и наведени опис врсте прихода односе на следећа лица:

Став 2: Обвезник који остварује зараде и друге приходе у или из друге државе, у дипломатском или конзуларном представништву стране државе, односно међународној организацији или код представника и службеника таквог представништва, односно организације, дужан је да сам обрачуна и уплати порез по одбитку по одредбама Закона, ако порез не обрачуна и не уплати исплатац прихода.

Став 5: Обавезу обрачунавања и плаћања пореза има и обвезник – лице које је упућено, односно послато на рад код домаћег правног лица, и то по основу зараде и других примања која остварује од послодавца из друге државе који га је упутио, односно послао на рад у Републику код домаћег правног лица.

2) У Правилнику је додат наслов 2.5. ШИФРЕ КОЈЕ КОРИСТИ ПОРЕСКА УПРАВА, као и нове шифре ОВП ОЛ Б 701 00 0 и 702 00 0, који гласе:

2.5. ШИФРЕ КОЈЕ КОРИСТИ ПОРЕСКА УПРАВА			
ОВП	ОЛ	Б	Опис врсте прихода
701	00	0	Уговорене накнаде од ауторских и сродних права и уговорене накнаде за извршени рад на које се порез плаћа самоопорезивањем и уговорене накнаде које се остварују од лица које приликом исплате накнаде није обвезник обрачунавања и плаћања доприноса, остварене у периоду почев од 1. јануара 2015. године закључно са 31. децембром 2022. године, на које се порез и доприноси плаћају према члану 5. Закона о изменама и допунама Закона о порезу на доходак грађана („Службени гласник РС” број 44/21), члану 21. Закона о изменама и допунама Закона о порезу на доходак грађана („Службени гласник РС” број 118/21) и члану 64в Закона о доприносима, кад је прималац прихода осигуран према другом основу
702	00	0	Уговорене накнаде од ауторских и сродних права и уговорене накнаде за извршени рад на које се порез плаћа самоопорезивањем и уговорене накнаде које се остварују од лица које приликом исплате накнаде није обвезник обрачунавања и плаћања доприноса, остварене у периоду почев од 1. јануара 2015. године закључно са 31. децембром 2022. године, на које се порез и доприноси плаћају према члану 5. Закона о изменама и допунама Закона о порезу на доходак грађана („Службени гласник РС” број 44/21), члану 21. Закона о изменама и допунама Закона о порезу на доходак грађана („Службени гласник РС” број 118/21) и члану 64в Закона о доприносима, кад прималац прихода није осигуран према другом основу

Како је у опису наведених врста прихода и наведено, нове шифре врсте прихода **користиће Пореска управа** за евидентирање прихода од уговорених накнада од ауторских и сродних права и уговорених накнада за извршени рад, на које се порез плаћа самоопорезивањем, као и од уговорених накнада које се остварују од лица које приликом исплате накнаде није обвезник обрачунавања и плаћања доприноса, остварене у периоду од 1. јануара 2015. године закључно са 31. децембром 2022. године, на које се порез и доприноси плаћају према члану 5. Закона о изменама и допунама Закона о порезу на доходак грађана и члану 64в Закона о доприносима, кад је прималац прихода осигуран према другом основу.

Здравствене сметње запослених и могућности и обавезе послодаваца

Увод

У пракси су чести случајеви да запослени током радног века изгуби одређене радне способности, чешће користи боловања и не може у целини да одговори захтевима послова свог радног места, у зависности од којих му се утврђује зарада. Послодавци временом постају свесни смањених радних способности таквих запослених и практично су у дилеми како даље да поступе. Дакле, овде се не ради о запосленима који раде на пословима са повећаним ризиком и за које се захтевају посебне радне и здравствене способности, већ о запосленима на радним местима са нормалним – уобичајеним условима рада у производњи или канцеларији, којима погоршање здравља онемогућава предвиђено извршавање радних задатака у складу са уговором о раду и зарадом за тај рад. Послодавци у таквим ситуацијама увиђају да у ланцу одвијања послова настају прекиди, застоји или успорења, а да су често разлози за то умањена радна способност одређених запослених у том ланцу.

Таква питања долазе и до наше редакције од претплатника, а типично је следеће: „Запослени је на боловању 80% времена, извесно је да ће тако бити и у наредном периоду. Шта можемо да учинимо?” Наравно, таква питања и дилеме послодаваца имају свој кадровско-економски, али и хумани и социјални аспект.

1 Општа здравствена способност није услов за заснивање радног односа

Желимо најпре да истакнемо да општа здравствена способност није прописана одредбама Закона о раду („Сл. гласник РС” бр. 24/2005, 61/2005, 54/2009, 32/2013, 75/2014, 13/2017 – Одлука УС и 113/2017 – даље: Закон) као услов за заснивање радног односа. Одредбом члана 24. поменутог закона општа здравствена способност кандидата није прописана као општи услов за заснивање радног односа, а послодавац то може да утврди као посебан услов само ако је за обављање одређених послова потребна одређена здравствена способност. Значи,

као услов за заснивање радног односа послодавац општим актом не може да утврди општу здравствену способност јер би таква одредба представљала повреду забране дискриминације. То је у складу са одредбама члана 18. истог закона, којима је предвиђена забрана дискриминације лица која траже запослење с обзиром на здравствено стање.

Такође, Законом није остављена могућност послодавцу да општу здравствену способност утврди општим актом као услов за заснивање радног односа. Таква одредба представљала би повреду забране дискриминације, па би као таква била ништава. Послодавцу се оставља могућност да, као услов, општим актом пропише утврђивање посебне здравствене способности само приликом заснивања радног односа за рад на пословима за које су прописани посебни услови рада, што је утврђено одредбом члана 38. Закона (радни однос за обављање послова са повећаним ризиком). Приликом заснивања радног односа за остале послове, осим година старости, може да се тражи испуњење других услова за рад на тим пословима, али не и општа здравствена способност.

2 Упућивање запослених на лекарске прегледе

Јасно је да послодавац не може да раскине радни однос са запосленим који показује знакове губитка радне способности, често одлази на боловања и не остварује тражене (и плаћене) ефекте рада на свом радном месту. У интересу је и послодавца и запосленог да најпре поразговарају о здравственом стању запосленог, да послодавац добије увид у здравствене проблеме које има запослени и да на путу решавања тог проблема договоре одговарајући лекарски преглед запосленог („одговарајући” у смислу здравствених тегоба запосленог).

У вези са наведеним приступом личном проблему који има запослени, али и проблему који има послодавац са њим, најпре треба поменути члан 15. Закона, који утврђује да је запослени дужан да савесно и одговорно обавља послове на којима ради и да поштује организацију рада и пословања код

У конкретној ситуацији, за запосленог који се распоређује на друге послове у оквиру своје стручне спреме и својих преосталих радних способности, за које је зарада мања од зараде на радном месту на којем је претходно радио, не постоји законска обавеза послодавца да му исплаћује разлику зараде до висине зараде на претходном радном месту. Дакле, Законом о раду није прописана обавеза послодавца да запосленом исплаћује разлику зараде због премештаја на друге одговарајуће, али мање плаћене послове, на које је премештен према својој преосталој радној способности, утврђеној од стране надлежног здравственог органа.

3.3 Губитак радне способности запосленог

Осим извештаја о ограниченој радној способности, запослени послодавцу може да предочи и извештај надлежног органа о губитку радне способности. Губитак радне способности настаје кад запослени, услед трајних промена у здравственом стању проузрокованих повредом на раду, професионалном болешћу, повредом ван рада или болешћу, које не могу да се отклоне лечењем или мерама медицинске рехабилитације, изгуби радну способност за обављање послова које је обављао пре настанка инвалидности, као и за обављање других послова који одговарају његовој стручној спреми, односно радној способности стеченој радом. Потпуну неспособност за рад утврђује Фонд за пензијско и инвалидско осигурање (даље: Фонд ПИО) у одговарајућем поступку, уз супсидијарну примену закона којим је уређен општи управни поступак. Тај поступак је двостепен, с тим што је предвиђена и могућност покретања управног спора у надлежном суду. За наступање датог основа није од утицаја да ли ће запослени остварити право на инвалидску пензију.

Ако је на начин прописан законом утврђено да је код запосленог дошло до губитка радне способности, радни однос престаје независно од његове воље и воље послодавца. У конкретном случају то значи да радни однос престаје по сили закона на дан достављања правоснажног решења о утврђивању губитка радне способности (члан 176. тачка 1) Закона). Према томе, овде треба прецизирати да запосленом престаје радни однос по наведеном основу на дан када је послодавцу достављено правоснажно решење о утврђивању губитка радне способности (решење о остваривању инвалидске пензије, на пример), а не на дан доношења решења од стране Фонда ПИО, односно његовог достављања запосле-

ном. Запосленом припада право на накнаду зараде – ако је био на боловању, односно на зараду – ако је радио, и то до дана достављања правоснажног решења послодавцу. Решење о радној неспособности запосленог доноси надлежни орган у Фонду ПИО и доставља га послодавцу код ког је запослено лице за које је утврђено да је потпуно неспособно за рад.

Након добијања решења Фонда ПИО послодавац је дужан да запосленом откаже уговор о раду, односно донесе решење о престанку радног односа. Значи, уколико послодавац није добио правоснажно решење Фонда ПИО о утврђивању права на инвалидску пензију запосленог, надлежни орган послодавца не може да донесе решење о престанку радног односа. Уговор о раду отказује се решењем у писменом облику, а обавезно садржи разлоге за отказ, образложење и поуку о правном леку. Запосленом престаје радни однос на дан достављања правоснажног решења о губитку радне способности. Решењем о отказу као дан престанка радног односа утврђује се дан када је послодавац добио правоснажно решење о губитку радне способности.

Решење мора да се достави запосленом лично, у просторијама послодавца, односно на адресу пребивалишта или боравишта запосленог. Ако послодавац запосленом није могао да достави решење на један од наведених начина, дужан је да о томе сачини писмену белешку, при чему се решење објављује на огласној табли послодавца, а по истеку осам дана од дана објављивања сматра се достављеним. Запослени у року од шездесет дана од дана достављања решења о отказу може да покрене радни спор пред надлежним судом.

Запослени који је услед губитка радне способности остварио право на инвалидску пензију има право на отпремнину у смислу члана 119. став 1. тачка 1) Закона – у висини најмање две просечне зараде у Републици Србији према последњем објављеном податку републичког органа надлежног за статистику. Истовремено треба истаћи да запослени којем је престао радни однос услед губитка радне способности нема право на исплату отпремнине из члана 158. Закона по основу решавања вишка запослених, с обзиром на то да је губитак радне способности основ престанка радног односа.

Такође, сматрамо да би пре престанка радног односа послодавац требало да омогући запосленом коришћење годишњег одмора за текућу годину, уколико је то изводљиво због специфичности случаја запосленог, који је највероватније на боловању дужи период.

Карактеристике прерасподеле радног времена сагласно Закону о раду

Увод

Услови и начин на који послодавац може да изврши прерасподелу радног времена, која су права запослених у тим случајевима и какав је однос прерасподеле радног времена и прековременог рада, али и друга актуелна питања у вези са прерасподелом радног времена, размотрени су у овом тексту.

Закон о раду („Сл. гласник РС” бр. 24/2005, 61/2005, 54/2009, 32/2013, 75/2014, 13/2017 – одлука УС и 113/2017 – даље: Закон) по питању организовања радног времена послодавцима омогућава да своје запослене радно ангажују на веома различите начине, у зависности од захтева самог процеса рада. Да би такав начин њиховог радног ангажовања био у складу са Законом, неопходно је поштовати пар ограничења које предвиђа, док је све остало ствар инвентивности послодавца, исказане у комбиновању датих могућности. Да би што боље разумели какве могућности у погледу радног времена запослених Закон допушта, неопходно је најпре подсетити се пар законских одређби.

Законом је предвиђено да пуно радно време запосленог износи четрдесет часова недељно, а осам часова дневно, док радна недеља траје пет радних дана, уз напомену „ако овим законом није друкчије одређено”. А јесте, с обзиром на то да је послодавцу допуштена могућност да распоред радног времена у оквиру радне недеље утврђује сам, и то тако што може да уведе шестодневну радну недељу, сменски рад или прерасподелу радног времена, као и да одреди запосленом да ради прековремено и сл.

Као што се види, Закон сходно потребама праксе дозвољава и распоред радног времена у тзв. прерасподели радног времена, при чему су чл. 57–61. уређени разлози и начини увођења таквог радног времена, као и случајеви, права и обавезе по основу прерасподеле радног времена, што је и тема овог чланка.

1 Случајеви када се уводи прерасподела радног времена

У делатностима у којима су послови по правилу сезонског карактера (грађевинарство, пољопривреда, шумарство, туризам и др.) и у другим делатностима када то природа посла захтева може да се изврши **прерасподела радног времена** тако да дневно, седмично и месечно радно време у једном периоду траје дужи, а у преосталом делу краће од пуног радног времена или да запослени уопште не ради. Дакле, овде је реч о случају када су одређени послови присутни у једном периоду у току године (док траје сезона њиховог обављања), док се у другом периоду смањују пословне активности или их уопште нема. У таквим случајевима неравномерно годишње одвијање радног процеса послодавци решавају путем распореда и прерасподеле радног времена.

Према члану 57. став 1. Закона послодавац може да изврши прерасподелу радног времена када то захтева природа делатности, организација рада, боље коришћење средстава рада, рационалније коришћење радног времена и извршење одређеног посла у утврђеним роковима. Значи, **прерасподела радног времена може да се изврши када то захтева:**

- **природа делатности** (саобраћај, туризам, угоститељство, пољопривреда, грађевинарство и др.);
- **организацији рада** – може да захтева да запослени буде присутан на раду дужи време у на пример дислоцираном месту рада (предајници, електране и сл.);
- **боље и рационалније коришћење средстава рада** – средства рада у одређеном периоду у току године послодавац може ефикасније да користи јер су за то повољнији услови (нпр. у погледу снабдевености сировинама, репроматеријалима и др.);
- **рационалније коришћење радног времена;**
- **извршење одређених послова у утврђеним роковима** – поједини послови не могу да се изврше у уговореним роковима у оквиру пуног радног вре-

3) Сходно члану 92. Закона послодавац може да изврши прераспodelу радног времена:

- запосленој жени за време трудноће,
 - запосленом родитељу са дететом млађим од три године живота или дететом са тежим степеном психофизичке ометености,
- само уз писану сагласност запосленог.

4) Сагласно члану 93. Закона усвојиолац, хранитељ, односно старатељ детета млађег од три године живота или детета са тежим степеном психофизичке ометености може да ради у прераспodelи радног времена само уз своју писмену сагласност.

8 Казнене одредбе

Сходно члану 274. став 1. тачка 4) и ст. 2. и 3. Закона, новчаном казном од 600.000 до 1.500.000 динара казниће се за прекршај послодавац са својством правног лица ако је извршио прераспodelу радног времена супротно одредбама Закона (чл. 57. и 60). За исти прекршај новчаном казном од 200.000 до 400.000 динара казниће се предузетник, а новчаном казном од 30.000 до 150.000 динара казниће се одговорно лице у правном лицу, односно заступник правног лица.

9 Одлука о прераспodelи радног времена

Ради спровођења прераспodelе радног времена неопходно је да овлашћено лице послодавца донесе о томе посебну одлуку. У одлуци послодавац дефинише послове на којима се уводи прераспodelа, период на који се прераспodelа уводи, дужину дневног радног времена за време прераспodelе, начин прераспodelе радног времена и права запослених итд. Такође, одлуком о прераспodelи радног времена послодавац треба да утврди коришћење дневног и недељног одмора запослених, ако услед прераспodelе радног времена долази до промене у начину обезбеђивања дневног и недељног одмора.

Уколико се одлука о прераспodelи радног времена односи на све запослене, довољно је да се одлука истакне на огласној табли. Ако се, међутим, прераспodelа односи само на поједине запослене, онда послодавац на основу донете одлуке о прераспodelи радног времена доноси појединачна решења и уручује их сваком запосленом појединачно. Поменуто решење треба да садржи: име и презиме запосленог који ће радити у периоду за који се врши прераспodelа, послове које ће обављати, пе-

риод у ком ће радити дуже од пуног радног времена, распоред дневног недељног и месечног радног времена у периоду прераспodelе, начин обрачуна и исплате зараде и очекивани период у ком користи слободне дане, односно сате по основу извршене прераспodelе радног времена.

Одлука о прераспodelи радног времена мора да буде јасна, тј. одлуком мора да се утврди како период у ком запослени раде дуже тако и период у ком раде краће од пуног радног времена, при чему укупно радно време запосленог у периоду од шест месеци у току календарске године, односно девет месеци у две календарске године у просеку не може да буде дуже од уговореног – пуног радног времена, односно не може да траје дуже од 60 часова недељно. Такође, одлуком послодавца треба утврдити коришћење дневног и недељног одмора запослених, ако услед прераспodelе радног времена долази до промене у начину обезбеђивања дневног и недељног одмора.

Одлуку о прераспodelи радног времена код послодавца са својством правног лица доноси надлежни орган код послодавца, односно лице утврђено законом или општим актом послодавца или лице које они овласте, а код послодавца који нема својство правног лица предузетник или лице које он овласти.

На крају, оно што може да се закључи на основу наведених излагања јесте чињеница да у свим случајевима када послодавци имају потребу да своје запослене у једном периоду радно ангажују дуже од пуног радног времена, док у другом периоду имају могућност да им омогуће коришћење плаћених одсустава путем „слободних дана” – прераспodelа радног времена на начин предвиђен одредбама чланова 57–61. Закона представља погодно решење.

ПС

ИНГ-ПРО

Календар пореских и других обавеза за септембар 2022. године

Закон о акцизама			
Правилник о начину и поступку обрачунавања и плаћања акције на електричну енергију за крајњу потрошњу			
Правилник о ближим условима, начину и поступку за остваривање права на рефакцију плаћене акције на деривате нафте, биогорива и биотечности из члана 9. став 1. т. 3), 5) и 7) Закона о акцизама, који се користе за транспортне сврхе и за грејање			
Правилник о ближим условима, начину и поступку за остваривање права на рефакцију плаћене акције на деривате нафте и биотечности из члана 9. став 1. т. 3), 4), 5), 6) и 7) Закона о акцизама, који се користе као енергетска горива у производњи електричне и топлотне енергије или у индустријске сврхе			
Опис	Период	Рок	Основ
Подношење пореске пријаве ПП ОА за обрачунату акцизу и ПП ОАЕЛ	1. 8 – 31. 8. 2022.	15. 9. 2022.	Обвезник акције дужан је да пореску пријаву за обрачун акције поднесе у року од 15 дана по истеку месеца за тај месец, односно по истеку месеца у којем се врши читавање
Плаћање акције	16. 8 – 31. 8. 2022. 1. 9 – 15. 9. 2022.	15. 9. 2022. 30. 9. 2022.	Уплата акције обрачунате за периоде
Захтев за рефакцију плаћене акције на деривате нафте, односно биотечности који се користе за грејање пословног односно стамбеног простора, на обрасцу РЕФ-Г	1. 8 – 31. 8. 2022.	најраније 20. 9. 2022.	Привредни субјект који загрева пословни простор, односно физичко лице које загрева стамбени простор подноси захтев Пореској управи за рефакцију плаћене акције на деривате нафте, односно биотечности који се користе за грејање пословног односно стамбеног простора
Захтев за рефакцију плаћене акције на гасна уља и биотечности која се користе као енергетска горива у производњи електричне и топлотне енергије, на обрасцу РЕФ-ЕТЕ	1. 8 – 31. 8. 2022.	најраније 20. 9. 2022.	Рефакцију плаћене акције остварује лице које се, у складу са прописима којима се уређује област енергетике, бави производњом електричне и топлотне енергије
Захтев за рефакцију плаћене акције на деривате нафте који се користе у индустријске сврхе, на обрасцу РЕФ-И	1. 8 – 31. 8. 2022.	најраније 20. 9. 2022.	Рефакцију плаћене акције остварује лице за гасна уља из члана 9. став 1. тачка 3) Закона о акцизама, која се користе као енергетско гориво у индустријске сврхе, односно када се предметни деривати нафте користе као енергетско гориво или као репродукциони материјал у процесу производње акцизних односно неакцизних производа

Закон о порезу на добит правних лица			
Опис	Период	Рок	Основ
Месечна аконтација пореза на добит правних лица	1. 8 – 31. 8. 2022.	15. 9. 2022.	На основу пореске пријаве за претходну годину, односно претходни порески период, или на основу месечне аконтације из последњег месеца претходног пореског периода
Подношење пријаве на обрасцу ПДПО/С	у року од 3 дана од исплате		Резидентни обвезник који откупљује секундарне сировине и отпад од резидентног, односно нерезидентног правног лица, дужан је да приликом исплате накнаде тим лицима најкасније у року од три дана од дана исплате обрачуна, обустави и на прописани рачун уплати порез по одбитку, као и да поднесе пореску пријаву надлежном пореском органу. Пријава се подноси на обрасцу ПДПО/С

Закон о ревизији			
Опис	Период	Рок	Основ
Закључивање уговора о обављању законске ревизије финансијских извештаја за 2022. годину		30. 9. 2022	Обвезници законске ревизије имају рок за закључење уговора о обављању законске ревизије финансијских извештаја за 2022. годину у складу са чланом 32. Закона

Закон о пореском поступку и пореској администрацији			
Опис	Период	Рок	Основ
Појединачна пореска пријава за порез по одбитку	1. 8 – 31. 8. 2022.	Пре сваке исплате прихода током месеца	Порески обвезник, односно порески платилац подноси у електронском облику Пореској управи појединачну пореску пријаву за порезе по одбитку пре сваке исплате прихода на које се обрачунава и плаћа порез по одбитку, као и пре сваког плаћања доприноса за обавезно социјално осигурање када се ти доприноси плаћају без исплате зараде

Закон о порезу на премије неживотних осигурања Правилник о начину обрачунавања, садржини и начину вођења евиденције, облику и садржини пореске пријаве пореза на премије неживотних осигурања				
Опис	Период	Рок	Основ	Опис
Подношење обрасца ПП-ППНО за порез на премије неживотног осигурања	1. 8 – 31. 8. 2022.	10. 9. 2022.	5% од укупне премије осигурања утврђене уговором	Друштво за осигурање је порески обвезник пореза на премије неживотног осигурања. Образац ПП-ППНО подноси се без обзира на то да ли постоји обавеза плаћања за тај месец, а саставља се на основу закључених уговора о неживотном осигурању

Закон о порезу на додату вредност Правилник о порезу на додату вредност			
Опис	Период	Рок	Основ
Подношење и плаћање ПДВ-а за пореског дужника који није обвезник ПДВ-а на обрасцима ПОПДВ и ПП ПДВ	1. 8 – 31. 8. 2022.	10. 9. 2022.	Пореску пријаву ПДВ дужни су да поднесу и порески дужници који нису обвезници ПДВ-а у року од десет дана по истеку пореског периода у којем је настала пореска обавеза
Подношење ПОПДВ и ПП ПДВ и уплата ПДВ-а од стране обвезника ПДВ-а и пореских дужника из члана 10. Закона, који имају месечни порески период, као и за обвезника из члана 36а Закона	1. 8 – 31. 8. 2022.	15. 9. 2022.	Порески период за који се обрачунава ПДВ, предаје пореска пријава и плаћа ПДВ јесте календарски месец за обвезника који је у претходних 12 месеци остварио укупан промет већи од 50.000.000 динара, као и за обвезника из члана 36а Закона

Чланом 80. став 5. Закона о ошћем управном пословику („Сл. гласник РС” бр. 18/2016; ауџенџично џумачење – 95/2018) љројисано је да, ако љоследњи дан рока љада на дан када ођан не ради, рок исџиче кад љроџекне љрви наредни радни дан.

ПС

Електронски часопис ПОСЛОВНИ САВЕТНИК

Часопис „ПОСЛОВНИ САВЕТНИК” представља издање са стручним ауторским текстовима из области рачуноводства, пореза, буџетског рачуноводства, зарада, плата и других личних примања и пословних финансија. Наменен је, пре свега, финансијским и рачуноводственим службама у јавном и приватном сектору, рачуноводственим агенцијама и сл. Од рубрика у часопису издавајемо: Рачуноводство, Порези, Буџетски корисници, Зараде, плате и друга примања, Радни односи, Пословне финансије, Статистика и остале области.

Тренутно се у издању налази преко 1.400 чланака, при чему у току године излази 12 бројева.

Чланци из свих досадашњих бројева доступни су у е-часопису, с тим што им се приступа у оквиру издања Прописи.нет, а повезани су са релевантним прописима.

За љреџџџлаџу и грује информације љиџиџе нам на: office@ingpro.rs или нас љозовиџе на: 011/2836-820, 2836-821, 2836-822.

Актуелни статистички подаци на дан 25. 8. 2022. године

1 Просечна месечна зарада по запосленом

Просечна зарада	Објављена	Бруто	Нето
Јануар 2022. године	25. 3. 2022.	97.877,00	70.920,00
Фебруар 2022. године	26. 4. 2022.	97.392,00	70.605,00
Март 2022. године	25. 5. 2022.	102.781,00	74.664,00
Април 2022. године	24. 6. 2022.	100.727,00	73.012,00
Мај 2022. године	25. 7. 2022.	102.432,00	74.168,00
Јун 2022. године	25. 8. 2022.	102.523,00	74.302,00

2 Доприноси за социјално осигурање

2.1 Стопе доприноса

Стопе по којима се обрачунавају и плаћају доприноси за обавезно социјално осигурање од 1. јануара 2022. године:

Врста доприноса	На терет запосленог	На терет послодавца	Укупно
Укупно	19,90%	16,15%	36,05%
За пензијско и инвалидско осигурање	14,00%	11,00%	25,00%
За здравствено осигурање	5,15%	5,15%	10,30%
За осигурање од незапослености	0,75%	0%	0,75%

2.2 Најнижа месечна основица за обрачун доприноса

Најнижа месечна основица на коју се обрачунавају и плаћају доприноси за обавезно социјално осигурање износи **30.880 динара**. Та основица примењује се од 1. јануара 2022. године, а важиће до 31. децембра 2022. године.

2.3 Највиша основица за обрачун доприноса

Месечна основица на коју се обрачунавају и плаћају доприноси за обавезно социјално осигурање износи највише **441.400 динара**. Та основица примењује се од 1. јануара 2022. године, а важиће до 31. децембра 2022. године.

3 Минимална зарада

Месец у 2022. години	Број могућих часова рада у месецу	Минимална цена рада по часу – нето	Минимална нето зарада за месец
Јануар	168	201,22	33.804,96
Фебруар	160	201,22	32.195,20
Март	184	201,22	37.024,48

Месец у 2022. години	Број могућих часова рада у месецу	Минимална цена рада по часу – нето	Минимална нето зарада за месец
Април	168	201,22	33.804,96
Мај	176	201,22	35.414,72
Јун	176	201,22	35.414,72
Јул	168	201,22	33.804,96
Август	184	201,22	37.024,48
Септембар	176	201,22	35.414,72
Октобар	168	201,22	33.804,96
Новембар	176	201,22	35.414,72
Децембар	176	201,22	35.414,72

Минимална зарада увећава се за износ регреса за годишњи одмор и топлог obroка, као и за износ увећане зараде за минули рад за рад у дане празника (државних и верских), за рад ноћу и за преко-времени рад.

4 Износ учешћа у финансирању зарада особа са инвалидитетом

Износ учешћа у финансирању зарада особа са инвалидитетом по особи са инвалидитетом коју није запослио послодавац уплаћује приликом исплате зарада за текући месец, а најкасније до 5. у наредном месецу.

Месец у 2022. години	Износ учешћа
Јануар 2022. године	47.656,00
Фебруар 2022. године	51.098,00
Март 2022. године	48.938,50
Април 2022. године	48.696,00
Мај 2022. године	51.390,50
Јун 2022. године	50.363,50
Јул 2022. године	51.216,00
Август 2022. године	51.261,50

5 Индекс потрошачких цена

Месец у 2022. години	„Службени гласник РС”	Индекс потрошачких цена (текући месец у односу на просек претходне године)	Месечна стопа инфлације (текући месец у односу на претходни месец)	Годишња стопа инфлације (текући месец у односу на исти месец претходне године)
Јануар	27/2022	104,5	0,8%	8,2%
Фебруар	33/2022	105,7	1,1%	8,8%
Март	47/2022	106,5	0,8%	9,1%
Април	57/2022	108,2	1,5%	9,6%
Мај	67/2022	109,5	1,2%	10,4%

НЕОПОРЕЗИВИ ИЗНОСИ ПРИМАЊА – од 1. фебруара 2022. године до 31. јануара 2023. године			
ВРСТА ИСПЛАТЕ	ОСНОВ ЗА ИСПЛАТУ	ПОРЕСКИ ТРЕТМАН	Члан ЗПДГ
1	2	3	
ЗАЈАМ који послодавац исплаћује запосленима	Исплаћује се у висини и према условима утврђеним општим актом код послодавца	Не опорезује се ако се отплаћује у складу са планом отплате	
СТИМУЛАТИВНЕ ОТПРЕМНИНЕ при споразумном престанку радног односа (члан 177. Закона о раду)	Исплаћује се у складу са општим актом	Плаћају се све пореске обавезе као на зараду	
ПОКЛОНИ деци запослених до 15 година старости поводом Нове године и Божића	На основу члана 119. став 2. Закона о раду, у складу са општим актом послодавца	Неопорезиво до 10.898 дин. по једном детету, док исплата преко тог износа, као и исплата детету старијем од 15 година, има карактер зараде	Члан 18. став 1. тачка 8)
НАГРАДЕ и друга слична давања физичким лицима која нису запослена код исплатиоца, која произлазе из рада или друге врсте доприноса делатности исплатиоца	Исплаћује се у складу са одлуком послодавца	Неопорезиво до 14.480 динара годишње, остварено код једног послодавца. Преко неопорезивог износа плаћа се порез на друге приходе од 20%	Члан 85. став 1. тачка 11)
СОЛИДАРНА ПОМОЋ за случај рођења детета	Неопорезиво до висине просечне зараде исплаћене у Републици према последњем објављеном податку републичког органа надлежног за послове статистике, по новорођеном детету	Просечна зарада за месец јун 2022. године објављена је 25. 8. 2022. и износи 102.523 динара. Преко неопорезивог износа плаћа се порез на зараде по стопи од 10%	Члан 18. став 1. тачка 12)
НАКНАДА ЗА ИСХРАНУ – хранарине спортистима аматерима	Спортистима аматерима исплаћују аматерски спортски клубови у складу са законом којим се уређује спорт	Неопорезиво до 10.898 динара месечно. Преко неопорезивог износа плаћа се порез на друге приходе од 20%	Члан 9. став 1. тачка 13)
НОВЧАНА ПОМОЋ ФИЗИЧКИМ ЛИЦИМА која нису запослена код даваоца, која не представља еквивалент за неки њихов рад, односно противуслугу или противчинидбу за неку њихову активност у односу на даваоца		Неопорезиво до 14.480 динара годишње, остварено од једног исплатиоца. Преко неопорезивог износа плаћа се порез на друге приходе од 20%	Члан 9. став 1. тачка 30)
НАКНАДА ТРОШКОВА БОРАВКА физичким лицима која учествују у програмима Европске уније и других међународних организација у области образовања, обука, спорта, рада са младима, науке, истраживања и иновација	Исплаћене у складу са наведеним програмима	Неопорезиво до 111.380 динара на месечном нивоу. Преко неопорезивог износа плаћа се порез на друге приходе од 20%	Члан 9. став 1. тачка 31)
ПРЕМИЈЕ за додатно добровољно пензијско осигурање и пензијски допринос у добровољни пензијски фонд и премије за добровољно здравствено осигурање, које послодавац уплаћује за запослене		Плаћа се порез на зараде (10%) и социјални доприноси (и из накнаде и на накнаду) на износ преко 6.541 динара нето. На износ до 6.541 динара не плаћају се ни порез ни доприноси	Чланови 146 и 21а
ПРЕМИЈЕ за неживотно колективно осигурање од последица незгода, колективно осигурање за случај тежих болести и хируршких интервенција и колективно осигурање живота за случај смрти запосленог услед болести	Такве уплате немају карактер зараде по Закону о раду, па се не плаћају социјални доприноси	Укупан износ је неопорезив уколико послодавац плаћа за све запослене	Члан 146

С НАМА НЕМА ЛУТАЊА!

ИНГ-ПРО

ПРОПИСИ.НЕТ
ЕЛЕКТРОНСКО ПРАВНО ИЗДАЊЕ

Штампани часопис Lege Artis – Прописи у пракси: НЕЗАОБИЛАЗНИ ЧАСОПИС О ПРИМЕНИ ПРОПИСА

АКТУЕЛНА ТЕМА

РАЧУНОВОДСТВО

ПОРЕЗИ

БУЏЕТСКИ КОРИСНИЦИ

ЗАРАДЕ

ПОСЛОВНЕ ФИНАНСИЈЕ

СТАТИСТИКА